BOGDAN-DRAGOȘ 5r

2275

PERSOANE[LE]

DRAGUL voievod de țară în Maramureș [1]	TOADER LUPĂȘTEANU boier pe valea Bistriței
SAS văru-său	BOGDANA soția lui Sas
BOGDAN fiul lui Dragul	CRĂCIUNA soția lui [Toader Lupășteanu]
voievozi de neamuri [2]: BALCU, DRAGU, DRAGOMIR, ȘTEFAN	ANNA fiica lor PEPELEA STROLEA scutier [3] la Toader Lupășteanu
ROMAN BODEI hatmanul lui Dragu	DRAGOMIR burgrav al cetății Dîmboviței, solul lui Alexandru Bassarab
PAHOMIE arhiereu de Rădăuți	
URICARIUL	UN CRAINIC

ACTUL I 6r

CORNUL [4] LUI DECEBAL

(Sală gotică în cetatea Arieșului. În stînga în prosceniu tronul, în dreapta jețuri, dispuse în semicerc)

SCENA I

SAS
(intră)

Așadar azi e ziua cînd și-a citi diata [5].
De zece luni [6] veninul mereu îi curge-n vine,
Dar, tare în oțele, de zece luni trăiește . . .
Încet se uscă-asemeni vînjosului stejar [7]

1. *inițial* voievod Maramureșului 2. *inițial* fiii lui Sas 3. *deasupra lui* slugă *șters* 4. *după* Scena [I] *șters* 5. *inițial* Astăzi dăr [își va citi diata] *apoi* Așadar astăzi, astăzi își va citi diata 6. *după* veninu[l] *șters* 7. *inițial* bătrînilor stejari

Pe care-l roade cariul... dar cariul lucră-ncet,
El trebui să pătrundă în orice-ncheietură,
În dreapta și în stînga, în inimă,-n rărunchi,
Pîn' ce-n sfirșit... *(face mişcarea căderii)*
Sfîrșitul prea mult, prea mult îmi ține.
Nu-i vorba, ani de zile lucrez ca un paingăn
Și pînza mea [8] ajunge la craiul și la papa,
De n-a muri degrabă [9] tot trebuie să cadă...
La [10] Roma-n cartea neagră trecut e al său nume
Ca dușman și protivnic al legii apusene:
Se [11] știe că el singur mulțimea oarb-o ține
7r În turma legii grece celei răsăritene.
Și Ludovic, pe care a[stă]zi toată popimea
De lege apuseană îl trece pintre sfinți,
Acest sfînt îl urăște, căci tare în cerbice
E Dragul ... dar mai tare socot că voi fi eu.
6v Cetatea [12] geme toată de oameni de ai mei,
Al lui nu e nimica, nici haina de pe dînsul [13],
El [14] este ca bogatul încunjurat de-avere,
În juru-i stau podoabe și visuri și mîncări,
Dar n-are [15] nici picioare, nici mîini să le întindă
Să ia ce-i dinainte-i... Astfel, pentr-orice caz,
Am [16] prefăcut eu casa lui proprie [17]-n capcană.
Dac-ar muri odată ... ca să pot pune mîna [18]
Pe [19] Bogdan Dragoș pentru că n-am nici un cuvînt
Să-l pun acum sub pază [20]. Sînt Domn azi, [așa] dară
Nu-mi zice încă pe nume ... cu-a lui iscălitură
Sînt Domn.

7r **BOGDANA**
(intră)

Azi dar, jupîne [21]... astăzi...

SAS
(răsărind)

Nu-mi mai aduce-aminte.
Cînd eu te văd, Bogdano, îmi pai o vrăjitoare
Ce-ncheagă apa-n sînge și soarele-l albește
Precum s-ar pune brumă pe discul lui de aur,
Precum albește geamul cînd suflă în fereastră...
De zece luni acuma își tîrîie viața,
De zece luni acuma cu tine sînt părtaș
L-această fărdelege ce nici nu trebuia
Ca netedă cărarea să-mi fie...

BOGDANA

Una-i una,
Dar două sînt mai multe. Ascultă-mă! Ce-mi pasă
De craiul și de papa? Chiar astăzi meargă Dragul
8r La Ludovic să-i spuie din [22] fir în păr cum toate
Sînt neadevărate cîte se spun de dînsul.
Azi Ludovic desigur că l-ar cuprinde-n brațe
Ș-alăturea l-ar pune pe tronul lui crăiesc ...
Dragul e drept, jupîne [23], și de-asta îmi e frică:
Cînd Dragul spune-o vorbă oricine îl va crede,

8. *inițial* Painjinișu-ajunge 9. *după* acuma *șters* 10. *modificat din* În 11. *după* Că sing[ur] *șters* 12. *acest sfîrșit de replică (v. 20—31) este scris pe* 6v *cu semnul* F *de trimitere la locul de inserție* 13. *inițial* decît haina pe dînsul 14. *după* Căci n-are mîni *șters* 15. *supraintercalat* 16. *după* l-am pregătit *șters* 17. *după* toată *șters* 18. *inițial* să pun mîna pe fiul 19. *după* Pe fiul său *șters* 20. *inițial* Să-i fac acuma ceva 21. *cu creion negru deasupra lui* stăpîne *șters* 22. *după* tot *șters* 23. *cu creion negru deasupra lui* bărbate *șters*

Căci este-n a lui vorbă acea mîndrie rece
Ce sparge țesătura minciunii [24]. Pe cînd tu, dragul meu,
Verși picături de vorbă la craiul și la papa
În [25] cupa lui de aur eu picuram venin.
Eu cred că e mai sigur. Căci papa te iubește,
Dar este om și moare. Și Ludovic asemeni;
Te are la *** el ... dar este om și moare.
În toată lumea asta cătat-am un prieten.
Prieten al iubirii ș-a patimelor mele [26]
Și n-am găsit niciunul mai sigur decît moartea ...
Moartea, iubite, moartea [27] nu moare niciodată ...

SAS

Și viața niciodată nu moare. Cade tatăl [28],
Trăiește însă fiul ...

BOGDANA

Găsii și pentru fiul,
Cătînd, și chip și formă să-l pun frumos alături
Cu Dragu voievod.

SAS 9r

Dar, Bogdano, mă-nspăimînți
O nouă-nveninare?

BOGDANA

Ce-ți pasă ție? Oare
Nu am și eu un suflet cuvîntător [29]? A mea e
Și fapta, dar și vina ... Bărbate, nu gîndi
La toate astea ... Dragă! mai bine te gîndește
Cum m-ai văzut odată ...

SAS

Taci, taci, o, nu mai spune!

BOGDANA

Eram o copiliță frumoasă ca și ziua,
Și mai frumoasă încă, de zi fiind ascunsă,
Copil de vrăjitoare cu ochii mari, sălbateci,
Cu inima aprinsă de sete de viață
Și [30] pentru mine, scumpe, citi-n oglindă muma
Păcatul tău cel negru ... ca barba ta cea neagră...
Erai la față galben [31] ... mai galben decît morții...
Ai fost călcat în urme de miță stearpă ... 10r

SAS

Lasă.

BOGDANA

M-ai fost văzut pe mine și m-ai iubit.

SAS

Bogdano!

BOGDANA

Mai crezi c-a nostră soarte va merge două căi?
Trăit-am împreună ș-astfel o să murim,
Pașii ce tu în viață făcutu-i-ai spre mine
Rămas-au slove roșii în cartea vieții tale;
Nedezlipită-acuma rămîn de-a ta ființă
A mele rădăcine viața ți-o-mpresoară

24. *după* și cea mai *șters* 25. *după* Eu *șters* 26. *vers intercalat ulterior cu creion negru* 27. *cu creion negru deasupra lui* Doamne *șters* 28. *deasupra lui* Dragul *șters* 29. *inițial* răspunzător 30. *după* Atuncea a mea mumă uitatu-s-a-n oglindă / Și-a spus: Tu *șters* 31. *inițial* Galben erai la față

Cum vîscul rădăcina [32] ș-o pune în stejar . . .
De te iubesc, jupîne [33], ce-ți pasă ție oare?
Și nu mă las eu oare de tine-a fi iubită [34]?
Nu-i semn destul acesta . . . cînd eu . . . cînd eu sînt Doamnă?
10v Nu vezi tu, Sas . . . că-n urmă . . . mie îmi e totuna :
Voi să te-nalț pe tine, *eu* stau destul de sus.
Pe tine . . . pe copilul meu [35] . . . [pe] copilul *nostru*,
Al nostru, Sas . . . Născut e din valuri de iubire,
Iubire-așa de cruntă cum n-a mai fost în lume,
Acest copil ce drag mi-i ca ochii cei [36] din cap.
Nu e Satan cu Dumnezeu [37] asemeni.

11r SAS

O ! picură-mi în suflet, femeie vrăjitoare,
Veninul vorbei tale ucizător de dulce.

BOGDANA

Ucizător de dulce ! O vere [38], te iubesc,
Căci sufletul din tine e mare ca ș-al meu.
Au crezi tu cumcă lumea-i făcută pentru bine?
Ne-o spun-aceasta popii și cărțile lor vechi :
De mii de ani ne sună povestea în urechi ;
Nu vezi [tu] ce răsplată virtutea are-n lume :
Un giulgi și patru scînduri. Pentru [39] așa comoară
Treci însetat pe lîngă a vieții vii izvoare.
Atuncea se-nțelege că preoții au drept :
Deșertăciuni sînt toate cînd moartea ți-i în piept
Dar ici . . . în picătura de vreme-n care sîntem,
Brațul și isteția au oarecare preț
Și ce preț pot să aibă decît să te faci mare . . .
Vezi tu . . . în scrinul negru de-acolo e-o coroană . . .
Pietrele scumpe-n dorul luminii se topesc,
Ea arde-n întuneric lumina căutînd
Și totuși șade-ascunsă în scrin [40] . . . în gînd . . . în suflet . . .
11v Și mai la urmă ce voi? Îți cer vo fărdelege?
Mergi numa înainte. ***Eu*** samăn, tu culege [41].
12r Nu sînt a lui supusă . . . Sînt o femeie numai
Ce n-are judecată.
Eu singură voi duce tot greul fărdelegei.
Închide numai ochii, mă lasă să lucrez,
Culege numai roada din osteneala mea.
L-înveninăm pe dînsul, voi stinge și pe fiul,
Căci astăzi simt în sînu-mi un împărat că mișcă [42].

SAS

Bogdano !

32. *după* Își *șters* 33. *cu creion negru deasupra lui* stăpîne *șters* 34. *urmează, anulat cu creionul,*

Mi-ai spus : ,,Bogdano, gura ta dă-mi-o''
[Și] nu ți-am dat-o?

după care se continuă, tot cu creionul, replica lui Sas, pe **10r**, v. *88, și cea a Bogdanei pe* **10v** *(v. 89—95), al cărei ultim vers, obscur, cerea poate o urmare* 35. *urmează* Ștef[an] . . . deci știi *șters* 36. *versul poartă urmele unei încercări de remaniere nefinisate, inițial* Acest copil drag ca ochii din cap va fi 37. *deasupra lui* Dum[nezeu] *și asemene șterse* 38. *cu creion negru deasupra lui* Bărbate *șters* 39. *după* Treci *șters* 40. *după* gînd *șters ; aceste ultime patru versuri sînt barate pe marginea din stînga vertical cu creion roșu* 41. *aceste două versuri de pe pag.* **11v** *sînt variantă la* **12r** :

Ș-apoi ce cer eu oare? Cer vreo fărădelege?
Nu *tu* înveninat-ai pe Domnul tău, ci *eu* ;

Într-o a treia fază poetul rescrie deasupra primei redactări pe cea de a doua, dar renunță după Și mai la urmă ce voi? Îți cer 42. *ultimele trei versuri barate pe marginea din stînga, vertical cu creion roșu, același cu care e întărit* că din că mișcă

BOGDANA

O, Bogdana te face fericit!
Şi cînd va spune-odată cu mica lui guriţă,
Ţi-a spune tată ţie şi mie mamă! Doamne
Şi tu-i vedea într-însul al tău urmaş pe tron ...
Şi îl vom creşte bine, va fi frumos ca ziua
Căci sînt o vrăjitoare şi mi-oi iubi copilul ...
Nu cu cuvinte blînde şi sîn fără de lapte ...
Cu sîngele din pieptu-mi îmi voi hrăni copilul
Şi drag mi-a fi ca ochii din cap ...

SAS

13r

Bogdană, scumpo,
Femeie ce c-un singur cuvînt mă faci un demon.
Bogdano, te iubesc!

BOGDANA

Dar ce negru ţi-e părul ...
Întinereşti, iubite [43] ... Copil vei fi odată,
Copilă voi fi însămi cînd voi fi şi eu mumă.

SCENA II

(S-aude glas de trîmbiţe. Boierii de sfat şi de taină intră, se-nchină înaintea lui SAS şi se aşează pe scaunele în semicerc [44]).

UN CRAINIC

M[ăria] Sa!
(toţi se dau în lături)

(Intră Dragul Voievod galbin [45] la faţă, cu paşi nesiguri, rezimat de umărul[46] fiu-său Bogdan. Se aşază în scaun. Scoate din sîn o cheie şi i-o dă lui Bogdan, acesta deschide un scrin de fier, scoate coroana, îngenunche înainte-i, Dragul i-o pune-n cap.)

DRAGU[L]

Uşor trecea odată Domniei Noastre vremea,
Pe-a bucuriei pasuri ne număram noi anii,
De zece luni acuma, de cînd, cuprinşi de-o vrajă, 14r
Noi numărăm cu spaimă ce-ncet a noastre zile
Se strecur, de ne pare din ele-orcare-un an.
Şi gura-Ne-ncreţită uită demult ce-i rîsul
Şi ochiul Nostru nu e în stare să plătească [47]
Priviri de mulţumire celor ce ne iubesc;
În cap ei ne fugiră, uscîndu-se de vii,
Necredincioşi luminei, nopţii necredincioşi:
În loc de-a [48] vedea ziua făpturile naturii
Ei noaptea văd aievea [49] ce visele durează.
Boieri! Coroana Noastră ne-apasă ca un munte
Şi grea Ne e hlamida şi trupul de pe Noi [50]
Încît [51] deopotrivă Domnia Mea e gata
Să zvîrle pe-amîndouă, fugind din zarea vieţii,
Asemeni cu sirepul sălbatec ce-şi azvîrle
Şi [52] şeaua şi presunul, pierind [53] în zarea zilei.
Un singur colţ de viaţă Ne-a mai rămas în suflet:
Iubirea neclintită pentru moşia Noastră,
Pentru Bogdan cel Tînăr, iubitul Nostru fiu ...
Rog ceriul să-nmulţească hotarnicele clipe,

43. *iniţial* Întincreşti sub gură-mi 44. *urmează* Intră *şters* 45. *după* şi *şters* 46. *după* fiu-său *şters*; *de la* Scoate din sin *rîndurile în proză sînt intercalate* 47. *iniţial* Şi ochiul nostru nu e în stare ca să nască 48. *după* să va[dă] *şters* 49. *deasupra lui* aceea *şters* 50. de pe noi *deasupra lui* amîndoi *şters* 51. *după* Şi *şters* 52. *după* Din spate şeaua *şters* 53. *deasupra lui* fugind *şters*

S-urnesc pe ai lui umeri Domnia ce o port.
15r Dar vai [54], abia viaţa-i se desprimăvărează,
E crudă încă mintea şi oasele-ncă crude
Şi nedeprins cu asprul şi strîmtul ţării scaun;
Coroana e în stare ca să-i sclintească gîtul
Şi schiptrul braţul fraged. Gînditu-Ne-am atunce
Ca, de va fi ca Domnul din ceruri să Ne ieie,
Noi să lăsăm copilul pîn-ce va creşte mare,
S-acoperim cu negru postav scaunul Nostru,
Coroana Noastră scumpă s-o încuiem în scrin
Şi să dăm mînii sale o altă jucărie
Decît al ţării schiptru.
Voim ca de [Ne-] om stinge, să-ntindem mîna moartă
Să ţinem cîrmuirea chiar în sicriu fiind,
Iar cel ce mîna Noastră în locu-Mi va purta-o
Precum poartă un dascăl mîna unui copil
Să fie vărul Nostru, Sas ... unde-a pune mîna
Să ştiţi c-am pus-o Însumi şi să urmaţi întocmai.

ROMAN
(aparte)

Îmi văd visul cu ochii ... Urît vis [55]!

VODĂ

Uricare!
16r Citeşte-acum hrisovul prin care-l orîndim [56].

URICARUL
(citind)

Cu mila lui Dumnezeu Io Dragul Vvd, Domn stăpînitor a toată ţara Maramureşului, Despot cetăţii Arieşului, Graf [57] al Ţării secuieşti, facem ştire prin această carte a Noastră, cui se cuvine şi tuturor cîţi vor vedea-o sau vor auzi citindu-se, că, la vreme de slăbiciune fiind, Ne-am socotit moşia şi casa, de faţă fiind credincioşi [58] boierii Noştri şi fiul Domniei Mele, Bogdan Dragoş Voievoda. Statornicit-am pîn' la vrîsta legiuită a iubitului Nostru fiu să [59] fie epitrop moşiei Dumnealui [60] credincios boiarul nostru Sas din Bistra. Privi-se-vor cărţile sale ca ieşite de sub a Noastră mînă şi întărite de-a Noastră credinţă. Satele Salagiu, Artunţi, Inbereche, Ţiţovi, Baluăncţii şi Bistra, cu toate pămînturile cîte curg asupra apusului a acestor sate, dărui-mu-le mănăstirii Noastre închinate Sf. arhanghel şi arhistrateg Mihail şi să i se deie sf. mănăstiri şi înscrisele vechi pe cumpărătura Părintelui Nostru,
17r cum şi ţidulele hotarălor de alegerea acestor părţi, ca de astăzi înainte || şi în veci să aibă mănăstirea din neam în neam a stăpîni aceste părţi cu bună pace şi nesupărată despre nimene în ţară, din tot locul şi cu tot venitul. Drept aceea iată de la Domnia Mea prin aceasta dăm şi întărim vecinica stăpînire a acelor moşii. Şi, spre întărirea celor de mai sus, aducem credinţa Noastră şi a fiului Nostru Bogdan Dragoş Voievoda şi a credincios boiarului Nostru Sas de pe Bistra şi ai tuturor celorlalţi boieri ai Domniei Mele. Dat în domnescul Nostru scaun al Arieşului la anul de la zidirea lumii 6865 aprilie în 3, iar de la Cristos [61] una mie trei sute şasezeci şi cinci, care spre întocmai urmare şi lucrare se întăreşte şi cu a Noastră domnească iscălitură şi pecete. S-au scris de mine Toader Ghimpiş, diac de sfat în cetatea Arieşului la anii de la Cristos 1365, aprilie în 3.

ROMAN BODEI

Preînălţate Doamne, nu fie cu bănat,
Dar grabnică îmi pare această hotărîre.
Au pentru aşa lucru nu trebui Direptatea
Să se adune toată aicea în cetate?
18r Zic că înţelepciunea v-a insuflat voinţa

54. *după* abia *şters* 55. *iniţial* Iată de ce mă temeam *apoi* Oh! iată frica 56. *iniţial* prin care-orînduiesc 57. *deasupra lui* şi al secuimei Comes *şters* 58. *după* boierii noştri *şters* 59. *după* epitrop *şters* 60. *supraintercalaţ* 61. *deasupra lui* naşterea mîntuitorului *şters*

Și bine e copilul să nu poarte o cîrmă
Ce nu-i încă în stare cu dreapta încă crudă [62],
Dar tot socot cu mintea așa-n prostia mea [63]
Că trebuia norodul, boierii, ostășimea
Să giuruie credință copilului Bogdan.
Prea șubrede sînt, Doamne, tocmelele în țară.
De, eu cam cîrtesc cu vorba, cioplit cam din topor,
Căci n-au stătut nici craiul, nici papa *(se descopere)* [64].
(Pe amîndoi
Să-i ție Domnu-n lume ani mulți și fericiți)
Dar numai, vorba vine, nu m-au cioplit nici ei [65].
E vorba [66] despre mine ... eu caut [67] totdeuna
Nu al Măriei Tale folos, ci pre al meu,
Căci [mai] aproape-mi este cămașa decît haina ...
Eu zic numai, stăpîne, iertați-mi vorba proastă ...
Ci [68] de-ar fi spus diata aceea, ia aceea:
Roman Bodei să fie epitropul moșiei,
Adică [69], cum s-ar spune, să fi fost eu acela,
Eu aș fi spus: Stăpîne, deschide-ți bine ochii,
Nu-mi crede-așa orbește, ci pipăie-mă bine
Și vezi că sînt, ca alții, din carne și din oase, 19r
Sînt om ... și e moșia și scaunul la mijloc,
Sînt om ... și șubred este copilul vostru încă,
Sînt numai om și omul la rele e plecat [70].
Adică ... vorba vine ... eu, eu sînt slab de fire ...
Eu nu vorbesc de alții, sînt alții mult mai buni,
Să-mi fireți cu iertare c-am spus și eu o vorbă.

SAS

Preaînălțate Doamne, de credeți cumcă Sas
Nu-i șerbul cel din urmă și făr-de nici o treabă
Dintre-ai Măriei Tale ... de credeți cumcă ochiu-i
Setos e de mărire, că n-a cunoscut bine
Supunerea că este a lui firească haină,
Rupeți diata asta ... Căci greutatea ei
Pe umărul meu cade și toat-a lui tărie
A fost pînă acuma credința ce stăpînul
O pune-n al meu suflet.

ROMAN

. . . . De! n-ai ce-i face gurii
Făcîndu-ți tot sprîncene îți scoți odată ochii [71].

DRAGUL 20r

Destul Bodei ... Puține sînt clipele vieții-mi,
Stau rău cu craiul Ludvic și și mai rău cu papa,
Nu-i vreme să se strîngă a țării Direptate,
Se poate ca chiar astăzi să fim în sînul morții ...
Și trebuie să fie un om care să-mpace
Stăpîni așa puternici precum e craiul Ludvic,
Și [72] fața noastră pare un obrazar de ceară:
De mi-aș închide ochii, un popă cam cu chef
E-n stare să mă-ngroape.
Boierii mei! iertare vă cer acum la toți
De-am vorbit rău cu gîndul meu propriu despre voi,
De-am jinduit vrodată norocul a cuiva,
De n-am fost de-a pururi o cumpăn-a dreptății,
De am greșit cu fapta, cu inima, cu gîndul

62. *inițial* Ce nu-i încă în stare cu cruda lui putere 63. *inițial* Dar totuși, Doamne, cred în prostia mea 64. (se descopere) *deasupra lui* să cioplească *șters* 65. *versurile 192—194 poartă urma unei redactări prea grăbite (verbe fără complinire, anacolut)* 66. E vorba *deasupra lui* Eu vorbesc *șters* 67. *după* cat *șters* 68. *deasupra lui* Dar *șters* 69. *după* Adică *șters* 70. *inițial* Sînt om și omu-n lume la rele e plecat 71. *inițial* Vulpea făcînd sprîncene și-a scos odată ochii 72 *modificat din* Căci

Iertaţi-mă cu toţii, mă descărcaţi de vină
Şi sarcina de rele făceţi-mi-o uşoară,
Să pot trece mai liber prin vămile veciei.
(Boierii-i sărută mîna pe rînd; el îi sărută pe frunte.)

21r UNUL DIN BOIERI

M[ăria] Ta, uitate din partea noastră sînt:
De-ai fost nedrept cu gîndul, cu bine ai plătit.

ROMAN

Iertaţi-mi vorba, Doamne, eu sînt un vraci prea prost
Şi nu ştiu ca să măsur a vieţii clipe repezi,
Nici ştiu la ce sînt bune [73] mademuri, buruiene...
(cu intenţie) De-aş fi un vraci cu carte ce multe v-aş mai spune
Ce nimănui în minte nu-i vine din senin.

DRAGUL
(Plecîndu-se să-i sărute fruntea, încet)

Bodei, să vii pe-aicea, dar nu răspunde [-acuma],
Să nu ieie [ei] seama ... *(Tare)* D-acum, boieri, plecaţi.

(Sună toaca şi clopotele. Dragul îşi scoate [74] coroana, Bogdan o [75] închide, Toţi îşi unesc (falten) *mînile spre rugăciune. În urmă iese toţi, afară de* DRAGUL *şi* BOGDAN)

[SCENA III]

DRAGUL, BOGDAN

DRAGUL
(privind la Bogdan, vorbeşte singur)

Să-mi ospătez vederea cu arătarea lui ...
Aşa de tînăr încă, cu chip aşa de dulce ...
Nemulţumit se pare el de diata noastră
22r Dar voi [76] ca nici să ştie de ce aşa făcui ...
O ochii mei, sărmanii luminători ai feţei,
Se-ntind [77] încet spre dînsul ca mîna făr' de trup
Cu care al [78] meu suflet l-apucă de departe;
Îl pipăi cu vederea, cu nălucirea minţii ...
Ce trist!

BOGDAN
(apart)

Vorbeşte singur ...: De cînd vorbeşte singur —
Mai multe luni de zile sînt de atunci la mijloc —.
El nu mi-a spus un singur cuvînt bun ... *(tare)* Tată, tată,
Cu ce-am greşit eu oare naintea feţii Tale
Că nu mai vrei un singur cuvînt bun ca să-mi dai?

DRAGUL
(îşi întoarce faţa şi şi-o acopere cu mantaua; cu faţa-ntoarsă)

Deschide acea uşă ...

BOGDAN

Aceasta, Doamne?

[DRAGUL]

Nu.
Drept colo în părete deschide acea uşă.

73. *deasupra lui* a codrului *şters* 74. *deasupra lui* pune *şters* 75. *după* El *şters* 76 *iniţial* Dar eu voi *apoi* Eu voi 77. *după* Se-ntind *şters* 78. *după* el *lăsat neşters din inadvertenţă*

BOGD[AN]

Aici nu-i nici o uşă ... *(apart)* Vorbeşte într-aiurea
Părete gol e, Doamne, oricît cu mîna pipăi.

[DRAGUL]

Ia un cărbune-n mînă şi fă o cruce mare [79] 23r
Acolo în părete, căci eu văd că-i o uşă.
Hai fă!

BOGDAN
(face o cruce)

Să-i fac pe voie!

[DRAGUL]

Spune-mi, e multă oaste-n curte?

BOGDAN

Dar geme curtea toată de oamenii lui Sas
Spre cinstea ta adus-au atîţia oameni tineri,
Oşteni în floarea vrîstei, de ţi-e mai mare dragul
Ca să priveşti la dînşii. Ce bun e vărul Sas!
Ce bună e Bogdana şi plină de-ngrijire!

[DRAGUL]

Ascultă-mă, Bogdane, împlutu-ţi-au Bogdana
Paharul tău cu apă şi cupa ta cu vin?

BOGDAN

Ce-nsamnă întrebarea? Nu, Doamne.

[DRAGUL]

Nu? Nimica
Aşa [80], o întrebare ca orişicare alta.

DRAGUL

Vezi tu acel părete pe care-ai scris o cruce? 24r
Precum nu este uşă [81] acolo, tot asemeni
Nu este nici o uşă la inima mea ... Dragoş [82],
Vederea-ţi mă scîrbeşte.

BOGDAN
(îngenunche)

Părinte, ce-am făcut?

DRAGUL

Ei [83], vina cea mai mare din lume-i că trăieşti.
Mulţi sînt ce astă vină în veci n-or să ţi-o ierte ...
Căci tu le stai în cale ... De-ar fi să voi ceva
Ar fi să mergi în lume, departe, prea departe,
Să nu te vadă nimeni, să piei din ochii mei.

BOGDAN

O tată! Dar eu [84] nu voi, nu pot ca să mă duc.
De m-ai urî, eu totuşi lipit [85] de paşii tăi sînt
Şi [86] al Măriei Tale sînt cel mai cu credinţă
Şerb. Care e pricina de mă urăşti de-o vreme?

79 *urmează* acolo *şters* 80. *iniţial* E-aşa 81. *supraintercalat* 82. *urmează un început de vers abandonat* De mult 83. *după* Nimic, *dar şters* 84. *supraintercalat* 85. *după* DRAGUL *şters, semn că iniţial replica lui Bogdan trebuia să înceapă aici* 86. *după* Sî[nt] *şters*

DRAGUL
(încet)

De asta mi-e mai frică, c-o să rămîie-aicea,
25r Deci trebui cu de-a sila răpit ... Dar cine, cine,
Cui să mă-ncred? ... Și Roman Bodei prea mi-e nătîng,
E aspru, e pe față, nu are vicleșug,
Asemeni inși se-neacă de-a pururea la mal ...[87]

BOGDAN
(încet)

Vorbește iar cu sine ... se pare că vedenii
Din lumea cealaltă-l încunjură, și el[88]
Își dă de ele seamă ...

DR[AGUL]

Mergi [oare] tu, Bogdane,
Ades la vînătoare? ... Și singur sau cu alții?

BOGDAN

Pe cînd nu erai bolnav mergeam de-a pururi singur,
Adesea rătăci-am prin munții nalți ai Tisei
Pîn-unde a lor vîrfuri despart apele-n două,
De curge-apoi o parte spre noi, spre soare-apune,
Pe cînd o altă parte se varsă-n răsărit.
Spre răsărit adesea îmblat-am[89] zile-ntregi
Urmînd cărarea[90] ceea ce și-au făcut pîraie
Și am bătut[91] cu ele prin codrii vechi și vecinici,
Cărarea-abia îmblată[92].
26r Adesea cu Siretul, cu Bistrița adesea
Eu m-am tot dus la vale pe-o luntre[93] ușurică
Alăturea cu mine avînd o plasă, arcul ...[94]
Găsii[95] acolo oameni vorbind aceeași limbă
Ca și ai noștri. — Aflat-am și munți cu piscuri nalte.
Așa fel, de pe unul căruia-i zic Ceahlăul
În zile după ploaie[96] cuprinzi cu[97] ochii lumea
Daca-i rotești ... Acolo privești din[98] miezul nopții
Un rîu puternic *** curgînd spre miazăzi[99]
Care apoi, departe, se varsă-n Marea Neagră[100]
La gura lui, departe, pierdută-n zarea zilei,
Vezi o cetate mîndră ce-i zic Cetatea Albă,
Iar despre soare-apune vezi iar un rîu puternic
Pe șapte guri se zice vărsîndu-se în mare.
E Dunărea, aproape de gurile-i[101] Chilia,
Între-astea două rîuri și între munții negri
Privești o țară-ntreagă de codri și de dealuri:
Din[102] văi cu rîuri line, din codri fără capăt
Vezi turme fără număr în zare răsărind
Și buciumele sună duios și[-i] cînt de fluier;
Sălbateci zboară caii mai iuți decît chiar vîntul
27r Și cînii urlă jalnic[103] ... Ciobanii cei călări
Străbat ca și săgeata cîmpiile întinse ...
Se zice cumcă țara se ține într-un chip
Tot de crăia noastră și tot de craiul Ludvig,
Dar eu băgai de seamă că nu-i a nimărui.
Averi atît de multe de nu le mai știi sama[104]

87. *inițial* Asemeni oameni însă se-neacă chiar la mal ... 88. *inițial* Din vremea viitoare-l încunjură, și el 89. *după* am [îmblat] *șters* 90. *după* cărarea *șters* 91. *deasupra lui* aflat *șters* 92. *urmează* spre *șters și înlocuit prin punct* 93. *după* plu[tă] *șters* 94. *inițial* Alăturea cu mine neavînd decît doar arcul 95. *după* Găsit [-am] *șters* 96. *după* văd* *șters* 97. *după* cuprinzi *șters* 98. *deasupra lui* spre *șters* 99. *inițial* Un rîu puternic, mare curgînd [spre miază-zi] 100. *inițial* Marea Mare 101. *inițial* de gura ei 102. *deasupra lui* Prin *șters* 103. *după* dulce* *șters* 104. nu le *supraintercalat*, sama *modificat din* samă

Sînt astfel răspîndite pe brazde roditoare,
Dar vai, peste pămîntul pe care cerul darnic [105]
Cu rod și cu de toate cu [106]-asupra de măsură
L-au înzestrat, tot omul nu-i de nimica sigur
De astăzi pînă mîne. Tatarii duc [107] adesea
Pe [108] șesurile mîndre prădalnicul lor roi
Și [109] cine nu vrea doară [110] acela nu se leagă
De-acea frumoasă țară. Adesea [111] pe Ceahlău
Făcîndu-mi [112] ochii roată, am zis ce bine-ar fi
O mînă să cuprindă atît cît vezi cu ochii
Și nu [113] mai mult ... întinsă ar fi domnia totuși,
Sînt ici și colo-n țară boieri și capi de neamuri,
În Vrancea și în Codrii Tigheci, în Cîmpulung,
Cetatea Albă are șoltuz cu multă oaste,
Bîrladul stăpînește olate și pășuni,
Suceava are ziduri de poți îmbla calare 28r
Pe ele. [Și] în tîrgul Siretului iar este
Un episcop puternic de lege apuseană
Dar toți ei [114] se aseamăn cu vergile-unei mături
Ce coadă n-au, legate nu sînt, nu poți să mături
Cu ea dușmanii țării, prădalnicele neamuri:
Nu sar toți pentru unul și unul pentru toți.
Și roiurile-s bune, prisaca înflorită,
Dar ce folos cînd toate nu au un prisăcar?

DRAGUL

Bogdane, iată cheia ... din scrin adu-mi coroana
Și-un văl înuntru, un negru văl, tu scoate-l ...
(Bogdan face tot ce i se spune)
Acuma vino-ncoace. *(el își pune coroană)*
Șezi în genunchi-nainte-mi.
(Dragul îl acoperă cu vălul din [115] creștet, de nu vede nimic)
Bogdane! Dar acuma mai ieși tu la vînat?

B[OGDAN]

Da, preanălțate Doamne, ci niciodată singur,
Că vărul Sas îmi spuse că unui fiu de Domn
Nu i se cade astfel să meargă singur numai,
Deci el îmi dă cu mine pagi și copii de casă,
Tot dintr-ai lui. 29r

[DRAGUL]

Ascultă, e drept că nu se cade
Și mai puțin se cade [116] ca oamenii altuia ...
Deci totuși e mai bine să mergi tu numai singur.
(El își ia coroana din cap, o pune deasupra capului fiului său și face semnul binecuvîntării)
(încet) Tu ce ne-ai dat ființă [117] din apele spumii *,
Stăpîne fără margini al marginelor lumii,
Noi laude ți-aducem Ție, Părinte Unic:
Umbrește [118] dar cu milă asupra acestuia,
Ascultă-mi a mea rugă, ascultă-mi, Doamne, plînsul
Și apără-l, păzește-l și-l mîntuie pre dînsul [119].

105. *deasupra lui* dărnicie *șters* 106. *după* l-a-ndes[tulat] *apoi* înzest[rat] *șterse* 107. *deasupra lui* curg *șters* 108. *după* În roiuri *șters* 109. *șters dar restituit deasupra* 110. *deasupra lui* numai *șters* 111. *modificat din* Adeseaori 112. *după* Mi-am [zis] *apoi* Am zis *apoi* Mi-am zis ... *apoi* Ro[ată] *șterse* 113. *după* numai *șters* 114. *inițial* Par toți *apoi* toți sînt 115. *după* întreg *șters* 116. Și mai puțin *deasupra lui* Dar nu se cade *șters* 117. *deasupra lui* viață *șters* 118. *după* Coboară *șters* 119. *inițial, scris cu două rînduri mai sus, acest vers arăta astfel* L-apără-l păzește, îl mînt[uie]

BOGDAN
(încet)
Vorbeşte iar cu mine.

DRAGUL
(încet)
N-o să-l mai văd nicicînd.
28v Tu ce[120] încarci văzduhul şi nourii cu grindeni,
O, fă-l ca să străbată puternic pretutindeni,
În mîna Ta-l pun, Doamne, frumos şi tînăr, iată-l,
Ca la orfani [tu, Doamne] fii pavăză, fii Tatăl[121].
(îşi reaşază coroana pe cap)
30r Acum, Bogdane dragă, te du şi vînă iarăşi,
Dar la vînat vei merge fără acei tovarăşi.
(Bogdan închide corcana şi vrea să iasă)
Bogdane, vino-ncoace! *(îl îmbrăţoşază cu patimă)*

[BOGDAN]
O tată-ţi mulţumesc.

[DRAGUL]
Ştii tu, eu nu sînt bolnav, eu num-aşa tînjesc,
Dar azi, chiar azi de pildă, de[122] tot bine mă simt
(se-neacă) E drept că ... cîteodată mi-i sufletul cam strimt[123]
Dar nu ... nu e nimica, am să fiu sănătos.
De grija mea[124], copile, tu poţi să fii voios,
Eu n-am nimic ... Chiar astăzi de-ai merge la vînat
Să ştii cumcă din parte-mi nu e nici un bănat,
Numai, la orice-ai face, te rog îndeosebi
Ca pe un vechi prieten pe Roman să-l întrebi.
(îl îmbrăţoşază şi-l sărută pe frunte)
Mergi, mergi acum cu bine ...
(apart) N-o să-l mai văz de-acuma[125].

[BOGDAN]
Cu sănătate, tată[126]! *(iese)*

[DRAGUL]
Să nu mă simtă numa.
Mi-e frig, mi-e frig de moarte, ca şi atuncea, iarna,
Pe cînd cu craiul Ludvig împresurarăm Varna,
31r Şi eu, rănit de moarte şi despoiat[127] de hoţi,
Simţeam cum îmi îngheaţă în sîn rărunchii toţi ...
Era un ger ... şi lupii urlau flămînzi în cîmp,
Deasupra mea în aer auzeam într-un răstimp
Cum cloncăneau în stoluri corbi negri, uli sălbateci,
Zăpadă, alt nimica pe cîmpii singurateci.
Simţeam cum mă întunec, îngheţ ca într-o criptă[128] ...
Cu pieptul gol ... săgeata stătea încă [î]nfiptă[129].
30v Departe vedeam zidul împresuratei Varne,
Corbii roteau[130] deasupră-mi şi îmi muşcau din carne[131].

120. *după care* şters 121. *aceste ultime patru versuri sînt scrise pe pag.* **28v**, *cu creion negru, şi reprezintă varianta ulterioară la*

(urmează) Tu care peste lume *** călcînd * pe grindeni *
Fă-l tare, ca puterea, ca groaza-a unei ⟨de⟩ grindeni
Dă-i minte să priceapă
Isteţ ca şi văzduhul ce intră pretutindeni,
În mîna Ta-l pun, Doamne, frumos şi tînăr, iată-l
Tu împlineşte toate cîte-i doreşte Tatăl.

122. *după* mă [simt bine] *şters* 123. *iniţial* E drept că ... cîteodată nici nu * ţiu pieptul 124. *iniţial* De aceea tu 125 *iniţial în mss. din inadvertenţă,* Ca pe-un prieten vechi pe Roman Bodei să-l mai întrebi; *sfîrşitul versului următor iniţial* Şi nu o să-l mai văz 126. *poate aici trebuie situată replica răzleaţă de pe* **2254, 111r**: *(cu patimă)* Bogdane! *(încet)* Aide, pleacă 127. *iniţial* dezbrăcat 128. *iniţial* cu răni deschise 129. *iniţial* Cu pieptul gol, intr-însul înfiptă-ncă săgeata 130. *după* zburau *şters* 131. *versurile 405—406 figurează pe pag.* **30v**, *prevăzute cu semnul + de intercalare în textul de pe* **31r**

Ca-n vis aud un tropot de cal, o umbră vine, 31r
În mîni îmi luă capul, s-așază lîngă mine,
Apoi murii în pace . . .
Cînd m-am trezit din moarte, cînd [132] ochii-mi deschisei,
Văzui un om la capu-mi, veghind, Roman Bodei.

[SCENA IV]

ROMAN *(Intră pe ușa cu cruce)*, DRAGUL

ROM[AN]

N-aveți nimic pe suflet, preaînălțate Doamne,
Vro vină veche poate, uitată de demult,
Vrun gînd ascuns ce nime nu e menit să-l știe?
Sînt greu la cap, știți bine, și toți îmi zic că-s prost,
Dar [133] ceea ce îmi intră în cap odată mie
Aceea nu mai scoate [nici] [134] mii de draci din el.

DRAGUL 32r

Ah! gîndurile-mi toate ce greu stau să s-adune [135]
Eu cîntăresc cuvinte ce am să pot a-ți spune;
Ia vino mai aproape: Roman, ce crezi tu oare? . . .
O taci! Mă îngrozește s-aud și de la alții [136]
Aceea ce în suflet îmi doarme necurmat
De-i trecu lui prin minte . . . lui, ce e drept și bun,
Desigur că atuncea în Sas e fapt-aproape [137] . . .
Roman, m-auzi tu oare? . . . Nu-i om să aib-o frică
Cum eu o am acuma . . . Iubitul meu Bogdan . . .
Roman, Roman, așa e că-i un frumos copil?
Spune-mi [138], o, spune-mi numai că e frumos, cuminte,
Dulce la port și vorbă, să văd că îl iubești . . .
Au crezi tu vreodată că Sas ar fi în stare . . . ?
O, nu! Taci . . . Ce de gînduri pin mintea mea mai trec!
Ți-o spun, dar numai ție, auzi tu?, nimăruia
Să n-o mai spui . . . Veghează-l, veghează-l de aproape
Pe-acest copil pe care, în taină-ți spun, mai mult
Decît viață, suflet și Dumnezeu iubesc.
Aceasta este taina vieți-mi ș-a purtări-mi —
Roman Bodei, pricepi tu aceea ce îți spun?

ROMAN 33r

Ei? și ce-mi pasă mie ce vrei să-mi spui, moșnege
Care în loc de crieri ai pleavă-n cap . . . și care
Nu ești de Domn cum nu sînt eu făcut spre a fi papă . . .
De la copil luat-ai și pînea lui din gură . . .
La cîni ai azvîrlit-o . . . Sas nu-i decît un cîne!

[DRAGUL]

Tu ești în lume singur căruia m-aș încrede
Și singur tu acela ce nu mă înțelegi . . .

[ROMAN]

Nu te-nțeleg? Prea bine te înțeleg. Pe șes,
Pe drumul neted, mare, tot numai la lumină
Să se petreacă toate voiești în lumea asta.
Și tot astfel de neted tu i-ai făcut lui Sas

132. *deasupra lui* deschisei și *șters* 133. *după versul* Și prost cu gură mare *șters* 134. *in ms., din inadvertență*, din, *după* poate *șters* 135. *deasupra versului* Roman, ce greu sub fruntea-mi gîndirile s-adună *șters: poetul a mai încercat, tot deasupra, un alt vers* Ah! mințile mele nu vor să se adune *pe care, deși reprezintă ultima variantă, nu l-am putut adopta în text din cauza structurii metrice defectuoase* 136 *inițial* S-aud din [altă gură] 137. *inițial* În Sas e copt tot [planul ?] 138. *după* O *șters*

Și drumul spre coroană, spre inima din pieptul
Copilului.

[DRAGUL]

Aș ! nu știi [139] . . .

[ROMAN]

Eu nu voi ști, desigur [140],
Tu știi tot, dară Roman e prost, nimic nu știe . . .
El știe numai cumcă de vei [pleca] tu astăzi
Nu-i aștepta mult singur dincolo-n ceea lume [141]
Căci Sas mult te iubește . . . și va grăbi desigur
34r Dincolo să-ți trimită tovarăș . . . pe-al tău fiu.

[DRAGUL]

Roman !

[ROMAN]

Ah ! tu . . . cu a ta minte [142], tu crezi că ești de Domn ?
În visuri tu trăit-ai, tu ai trăit ca-n somn
Ce bine e, așa e [143], frumos toate-a dispune
Ca țara s-aibă pace și turmele [144] pășune.
Gîndit-ai tu vrodată, stăpîne [145], -n anii tăi
Că lumea asta este făcută pentru răi ?
Omoară fericirea unui popor . . . alungă
A veacurilor pace pe vreme îndelungă :
33v [Atunci] viteaz și mare te or numi [146] toți orbii,
Pe cînd pe-adevărații viteji îi mîncă corbii [147]
34r Vei fi erou . . . Pe scaun de simți cumcă te clatini [148]
Tu ia ochii mulțimei cu stranii nouă datini
Și din Apus adună sofiști [149] cu bărbi boite
Ca neamului să-i deie năravuri mai spoite,
S-arate cum moșnegii [150] îmbălsămiți ca mumii
Pot trece tineretul în scandelele lumii [151] . . .
Unul asupra altui . . . pe oameni să-i întărți,
Celor vicleni dă milă, onori la cei deșerți [152]
Ațiță-i astfel unul asupra celuilalt
Prin răutate mare vei sta cel mai înalt.
Mulțimea ? Amăgește-o cu-a vitelor foloase,
35r Învie, măgulește tu patemi dușmănoase.
Zavistia și ura botează-le virtuți,
Spre pradă și-nșelare tu mintea să le-ascuți
Și [153] zi viteaz la gîde, isteț [la] cel viclean
Din lupi îți fă o oaste, din vulpe căpitan [154],
Din poftele mulțimei fă-ți scară de mărire
Și te-or urma cu toții în vecinică orbire ;
C-o frază lingușește deșertăciunea lor :
Din roiuri risipite vei face un popor . . .
Fii dinainte sigur, la rele el urma-va,
Cu sînge și cenușă pămîntul presura-va . . .
Păzește-te de una : să te ferească ceriul
Ca-[n] [155] ceasuri de uitare să le spui adevărul . . .
Tu, ce-ai făcut ? Cu milă și bun fuși în părere-ți [156] . . .

139. *inițial* Aș ! tu nu știi 140. *inițial* Se-nțelege, eu nu voi ști, desigur 141. *inițial* Tu nu-i aștepta mult singur dincolo-n acea lume 142. *in ms. urmează* mare, *hipermetric* 143. *inițial* Ce bine e, ce dulce-i 144. *deasupra lui* vitele *șters* 145. *in ms. șters ; cruciulița de deasupra indică poate restituirea* 146. *inițial* vor numi 147. *aceste ultime două versuri 466—467 sînt scrise pe* **33v**, *iar amplasarea lor in text e indicată prin semnul + pus după v. 466* 148. *inițial* Și ești erou . . . Pe tronu-ți de simți cumcă te clatini 149. *deasupra lui* bătrîni *șters* 150. *deasupra lui* bătrînii *șters* 151. *inițial* Întrec și tineretul în scandelele lumii 152. *versurile 475—476 inițial*

În cumpănă tu ține un dușman prin cellalt
Și pe oricare-n parte să-l lauzi ~

153. *după* Numește *șters ; mai departe am suplinit* [la] *in loc de* pe *din ms., cerut de ștersul* Numește 154. *inițial* Din unii îți fă oaste, din cellalt căpitan 155. *inițial* Ca-ntr- 156. *inițial* Bun * ai fost tu în lume și vrednic în părere-ți

Ei, strana-n mănăstire e scaunul ce meriţi [157]...
Ai îngrijit de oameni s-aibă pămînt şi apă...
N-ai fost [158] de Domn în lume cum n-am fost eu de papă.

[SCENA V]

SAS 36r

Preaînălţate Doamne, venii să pun la cale
Urmările dietei ... [vrerea] Măriei Tale.

[DRAGUL]

O, ochii mei, sărmane fereşti ale gîndirii,
Sînt prinşi de flori de gheaţă, de pînzele pieirii;
Zadarnic îmi silesc eu natura răzvrătită,
Eu văd lumea întreagă aşa, ca printr-o sită;
O umbră îmi par însumi şi lumea umbră-mi pare
Şi sînt străin intr-însa ca visul ce năzare;
Mai mult ... chiar trupul propriu străin îmi pare mie,
Se pare că-n ţărîna-i şed numai cu chirie [159]:
Stăpînu [160]-n orice clipă e gata să mă deie
Afară. Cine mi-este stăpînul?...
Îl simt, îl simt cum intră încet în stăpînire,
E nevăzut, e tainic, e moartea fără ştire...

SAS

Preaînălţate [161] Doamne.

DRAGUL

Cu ce ochi mă priveşte!
De n-aş vedea nimica pe el eu îl văd totuşi.
Ce [162] ascuţit dezgheaţă privirea-i pătimaşă
Chiar bruma de pe ochii copilului din faşă! 37r
Sas, ai ureche bună ... auzi tu *bine, bine*?
(El îşi [163] aţine urechea cu nerăbdare, ca şi cînd ar auzi [164] ceva)

S[AS]

Aud prea bine, [Doamne]

[DRAGUL]

N-auzi cumva un corn?
(apart) Cum aş putea eu oare diata s-o răstorn [165]?
N-auzi nimic? Dar spune c-auzi.

[SAS]

Nimic n-aud.

[DRAGUL]

Grozav, grozav. El poate e prins de pe acuma
Şi gîtul lui cel fraged sub sabie e pus.
(strigînd) Sas! mergi de cheamă [166]-ndată pe Roman de-unde-a fi.

SAS

Nu te-nţeleg,
Pe Roman? Ce vrei, Doamne, cu Roman, nu cumva
Ţi se încurcă limba, vrei să spui altceva?
Or ţi-ai luat de samă ... dar eu sînt [167] lîngă tine,
Lasă-l încolo, Doamne ... nu e aşa mai bine?

157. *inițial* Chilia-n mănăstire e locul care-l meriţi 158. *inițial* Tu n-ai fost 159. *inițial* Se pare că în lutu-i şed numai cu chirie 160. *modificat din* Stăpînul 161 *după* M. Ta *şters* 162. *după* Privirea *şters* 163. *după* ascultă *şters* 164. *după* ar voi s[ă audă] *şters* 165. *inițial* A, de-aş putea îndată diata s-o răstorn 166. *inițial* Sas, tu cheamă *sau, poate*, Sas, tr[imite] 167. eu sînt *deasupra lui* Sas *şters*

38r DR[AGUL]

Vere! eu văd că ochii-ți s-a cufundat în cap...
Din zi în zi slăbești tu și eu vreau să te scap.
Eu îți spun: fugi de-aicea, căci pași-ți sînt nesiguri,
Ești galben ca și ceara și ochiu-ți arde-n friguri,
Tu plănuiești [168] o fărădelege ... eu îți spun:
Păzește-ți capul, vere, căci tu ... tu ești nebun.

S[AS]

De ce nu chemi pe Roman să-ți vie mai degrabă
Să presupunem, Doamne, că mintea mea e slabă [169],
Dar tu ești slab de oase, te ții-abia-n picioare...
● sarcină grozavă nu ți-i viața oare?
Simțești poate sfîrșitul...

[DRAGUL]

Dar tot n-auzi nimic?

[SAS]

Ce vrei s-auzi? Vrun basmu voiești poate să-ți zic?

[DRAGUL]

Da, da! Spune-mi un basmu, cel al nevestii tale...
Frumos e basmul ... e-n pilda chiar a Măriei Tale.

[SAS]
(tresare)

El știe tot. Putere!

[DRAGUL]

Poți spune în ce vremuri
S-a petrecut povestea, dar fără ca să tremuri.
39r Ea se petrece-acuma. Căci vremea e pe dos,
Cum este și în basme. Ce-i sus coboară jos.
Cînd s-o vesti în lume că Sas e-n locu-mi Domn
Strămoșii mei, sărmanii, în vecinicul lor somn
Întoarce-s-or în groapă cu fața spre pămînt,
Speriați de toate celea ce-n vremea noastră sînt.
Nu-i așa vere dragă?...

[SAS]

O, Doamne, cum să port
Acest glas slab și rece, pe jumătate mort?
Mantaua-ți cade, Doamne, las' să te-nchei, să șadă [170],
Las' să te-nchei [171]...

[DRAGUL]

Coroana tu ai voi să-mi cadă.

[SAS]

O, Doamne, lasă vorba cu două înțelesuri,
Femeile-s deșerte și pline de eresuri,
Dar cine ține-n samă ce spun sau ce vor ele?
Mă lasă să desfășur minciunile acele [172].
Femeia, ca copiii, visează multe, zburdă
Să-ți [173] spun eu toată taina.

168. *deasupra lui* Gîndești *șters* 169. *inițial* E drept, mărite Doamne, că mintea [mea] e slabă 170. *inițial* La git să te-nchei, mantaua cade 171. *urmează* la guler *șters* 172. *inițial* Las să-ți spun toate, toate minciunile acele 173. *după* Las' *șters*

[DRAGUL]

Urechea mea [e] surdă,
Răcnește numai tare ca lumea să audă, 40r
Preaînălțate Doamne! De ce fruntea-ți asudă?
Ți-e frică, scumpe vere? De ce ți-e frică ție?

[SAS]

O, milostive Doamne, femeia-n nebunie...
Dar eu sînt cu credință, plecat îți sărut poala
(el îngenunche)
Tu vezi toate acestea cum le văpsește boala,
Iei altfel lucrul, Doamne, decum e [el]... Femeia [174]
Poate să spuie multe... Tu dă-mi diata ceea [175].

[DRAGUL]

Poftim.

[SAS]

S-ar fi putut să știu, stăpîne, că Bodei [176],
C-o singură a mînii trăsură de condei
A mînii aceștia, putea să fie-n locu-mi!
Pe-un negru muc de pană să fie pus norocu-mi?
Acuma însă mucul puternic de condei
Prin mîna-mi de aramă va trece mai întîi
Și eu știu scrie, Doamne, știu slovele să-nnod
Frumos în nume mîndru în ... [Io,] Sas Voievod.
Pe mîna mea acuma e dat Bogdan ... e colo, 41r
Nimica nu mai este al tău de-acum încolo.

[DRAGUL]

N-auzi nimic?...

[SAS]

Nu, n-aud *(încet)* Bogdan... c-un vîrf subțire...
Cu-acesta scap de dînsul întreaga omenire...
(s-aude glas de corn)

DRAGUL

A! în sfîrșit ... cum sună și cît de dulce sună!
(sperios) Nu-mi pare cumva numai, [și-]urechea [177] mea nebună
Ca din senin aude ce inima îmi cere [178]?
●! cine, cine-mi spune?... Auzi ceva, auzi vere?

SAS

Un corn ca orișicare ... răsună în pădure.

[DRAGUL]

E mîntuit... E cornul lui Decebal... Se-ndure
Părintele din ceruri și-l ducă pîn la capăt.
Cu steaua mea deodată de-acuma pot să scapăt
În noaptea asfințirii...

[SAS]

Vorbește într-aiurea,
Ce lucru mare cumcă de-un corn sună pădurea!

DRA[GUL] [179]

Diata dă-mi-o, [vere], s-o iscălesc în grabă [180], 42r
Să-i pun pecete ... mîna acum de tot mi-i slabă.

174. *inițial* Iei lucrul altfel lucrul, Doamne, de cum e[ste] ... Nevasta 175. *după* asta *șters după înlocuirea lui* Nevasta *cu* Femeia 176. *inițial* A! S-ar fi putut să cred stăpîne, ca Bodei 177. *deasupra lui* și mintea *șters* 178. *inițial* ⟨Din⟩ ca din senin aude aceea ce dorește 179. *in colțul din stînga sus al paginii este scris cu aceeași cerneală* Edip, *subliniat* 180. *inițial* Să fim ⟨prieteni⟩ amici, vere ...

[SAS]

(o scoate cu spaimă)

Nu-i iscălită? Nu sînt peceţi pe dînsa?... Iute[181]!

[DRAGUL]

Ce vrei tu, vere?... Noi nu ştiam ce iute
O să murim... Voit-am cînd viaţa mi se curmă
Să pun nume pe dînsa, suflarea cea din urmă,
Ceasornicul vieţii-mi cînd va voi să steie,
Căci moartea toate-n lume cu bine le încheie...

[SAS]

Un pas ... un pas e încă ... coroana, tronul am.
(ia pana-n mînă)

[DRAGUL]

Citeţ şi bine scrisă... *(o rupe)*

[SAS]

Ei vere! eşti infam[182].
(i-o aruncă la picioare. Iese.)

[SAS]

Ce? Ce? Văzut-am bine? Visez? A rupt-o-n faţă-mi!
O, suflete, te-nalţă, o inimă, îngheaţă-mi.
43r Ce-ţi[183] foloseşte ţie să îmbli căi întoarse,
Ce-ţi[184] foloseşte pînza de intrigi bine toarse?...
Ce nu mergi cale dreaptă?... Nu rumpi * cu braţ de fier,
Nu faci ca ziua de-astăzi la toţi [să] pară ieri?...
Şi zece luni de trudă şi ani întregi de chin
M-au folosit cu-atîta ... cu-atîta de puţin,
Pe cînd un vîrf de spadă, veninul, un pumnar
Mă scapă deodată de grijă, de amar...
Să mergem înainte cu fruntea descreţită,
Să tăiem tot în cale cu spada ascuţită...
Destul purtat-am masca. Sus inimă, jos mască[185]!
(s-aud rugăciunile la ieşirea sufletului)
Acela de acolo curînd o să sfîrşească.
(ascultă la uşă)
Ei, cîntă-mi[186], cîntă-mi, popo, mereu de ale tale:
Deşertăciunea lumii ş-a patimelor sale[187].
44r Colo în scrin, coroana ... să-i iau cheia din sin
Să văd cum mi-a sta mie... Cum stai închisă-n scrin
Vei fi văduvă astăzi de pletele-i cărunte[188],
Vei fi mireasă mine pe palida mea frunte[189].
(se duce-n odaie[190] la Vodă; Roman Bodei acoperetronul cu postav negru[191])

[SCENA VI]

(glasul lui PEPELEA *din sala de veseli)*

Prindeţi, neghiobi ce sînteţi, păharele cu palma!
Sărute-şi fiecare fetiţa şi să cîntăm de-a valma:
Chiu[192]! ce Domnie-aleasă, ce prinţi, ce[193] buni tovarăşi!
Le deşertaţi cu toţii ş-apoi le împlem iarăşi!
(călugărul[194] murmură rugăciunea tare)

181. *iniţial* nu-i iscălită? Nu e pecete pe dînsa ... Iute, iute 182. *iniţial* Vere eşti un infam 183. *în colţul din stînga sus al paginii, cu cerneală neagră,* Feindseligkeit, duşmănie, ostilitate, vrăjmăşie 184. *după un început de vers abandonat* Să-ntinzi fire 185. *iniţial* Deci purtat-am masca de miel ... Deci masca jos *apoi* jos uricioasa mască 186. *supraintercalat* 187. *iniţial* Deşertăciunea lumii! patimele sale 188. *iniţial* Vei fi văduvă, scumpo! de fruntea-i [cea] căruntă 189. *iniţial* pe strălucita-mi frunte 190. *după* casă *şters* 191. *urmează* şi iese *şters* 192. *deasupra lui* Oh! *şters* 193. *după* şi *şters* 194. *după* Popa *şters*

ȘTEF[AN]

Ei, m-a bătut la table... Norocul! N-am ce-i face.
Mi-e frig... De două zile n-am avut somn, nici pace.
Mi-e frig[195]...

[ROMAN]

Iată mantaua lui Dragoș... o îmbracă.

[ȘTEFAN]

Așa e-n lume, unul pe altul se dezbracă, 45r
Noi dezbrăcăm pe Dragul de bani și [de] avere,
Luăm din toată casa ce sufletul ne cere
Și biată moștenirea lui Dragoș chiar ca pleava...
Știu, de-o ajunge vîrsta[196] dintr-însa mult afla-va...
Ah! unde e Susana[197], la sînu-i să mă culce?
Somnul după beție la ea...

ROMAN (*adînc*)

E lung!

ȘTEFAN

E dulce.
La mine vin! fetițo,
Căci sînt un înțelept!

*ROMAN

Hai, intră în cămara lui Dragoș, dormi în patu-i,
Te razimă de umăr...

[ȘTEFAN]

El unde-i?

[ROMAN]

La vînatu-i.

ȘTEFAN

2254

a Lui îi place s-aducă la vînaturi, *112v*
Eu să[— ́ —] fripte, ca inima * să-ți saturi.
b Lui ... lui îi place-n codru, iar mie lîngă cepuri, *113r*
Eu îmblu după fete, el ... îmblă după iepuri
Nu fete mari cinstite ... nu ai nici un cîștig, *112v*
Se spală-n două ape, nu-ți țin nici cald nici frig
Și dragostea — ca braga, stătută și dulceagă ...
Nicicînd fata cinstită, nicicînd nu mi-a fost dragă!
Ci fete ~
Aceste lucruri numai dau lumii acesteia *113r*
Și haz și nebuneală ... E vinul și femeia,
Ș-anume vinul oricît greu, fata oricît de-ușoară,
Căci vinul greu e apa, iar gura fetei — moară;
Apoi [— ́ —] toate. [́ —], bărbați și javre,
Cu toți își duc grăunții la moara de palavre.
Și-oricum ar fi zicala, la urmă — tot aceea:
A popei este lumea, a dragului — fimeia.
Mă jur pe barba albă a sfîntului Ilie
Că nicăiurea fără conduri nu-i veselie.

195. *urmează* Roman *șters* 196. *după* m[are] *șters; între versuri* n-am ce-i zice *neintegrabil* 197. *după* somn[ul] *șters; o variantă a versului următor (630) figurează, ca încercare răzleață, pe* **57v**,— Un pui de somn pe-o coastă, mahmur ... — E lung. — E dulce

ȘTEFAN

45r E prost Bogdan al vostru ... nu știe să se-mbete
El la vînat de iepuri, noi la vînat de fete [198].

[ROMAN]

46r Hai, vino de te culcă...

[ȘTEFAN]

De dînsul nici voi să mă apropii :
Eu îmblu după vinuri, el îmblă după dropii [199]...

(El intră. Soldatul de gardă a sosit tocmai cînd el a intrat.)

[SCENA VII]

SAS
(intră)

Nimic! nimic! nu-i cheia ... abia [200] mai suflă încă,
O căutai în sînu-i cu așa groaz-adîncă,
Stins e-ochiul ... gura rece ... grozav și rece-asudă [201],
De recea lui sudoare mi-e mîna încă udă...
O, sufletul îmi arde... E groaza, este setea...
Ei! să vedem odată coroana și pecetea.
Scrinul închis? Cu spada să dau lacata-n laturi [202]...
Tu numai, cerc de aur, privirea mea o saturi [203]..

(Popa urmează. El sparge [204] scrinul.)

(Dibuie) Nu-i, nu-i coroana, pecetea, spada, tot,
Dar cui le-a-ncredințat el să [î]nțeleg nu pot...

(se-ntoarce ... vede tronul acoperit)

Dar cine oare [205] tronul cu negru coperi? *(tună)*
47r Ce tunet!
(din sala de banchet) Să trăiască Sas!!
Aide, nu pieri!
Curaj! Ce sînt acestea? Nimicuri și eresuri [206]
Cu [207] care tu, pruncie, gîndirea mi-o împresuri!
Ca și cînd [ceru-n tunet] nu are altă treabă
Decît să împlinească ceea ce zice-o babă!

(popa cîntă)

BOGDANA
(ascultă)

Sînt rugăciuni, se cîntă [cînd] suflete [208] se sting.
Sas! Sas [209]!

[SAS]

Bogdano ... oare pe tine te ating?
Căci nu mai cred nimica ... coroana și postavul
Cel negru de pe tronu-i... Se pare că grozavul
Demon al sorții rele cu aripi negre trece
Prin zidurile-aceste [210]...

BOGDANA

O, mîna [ta]! Ce rece [211]!

198. *inițial* Face vînat de iepuri și nu vînat de fete 199. *versurile 637—638 inițial* De dînsul nici te-aproii; / Ce prost! în loc de fete el îmblă după dropii 200. *după* și *șters* 201 *inițial* Și stins e ochiul și vînătă gura ... 202. *inițial* Ce *apoi* Închisă? *apoi încercarea ulterioară, neintegrabilă, de a înlocui* lacata *cu* orice zăvor 203. *inițial* privirea-mi sat[uri] *apoi* privirea poți să-mi [saturi] 204. *deasupra lui* rumpe *șters* 205. *supraintercalat* 206. *inițial* eresuri și nimicuri 207. *după începutul de vers abandonat* Ce-și bate cerul capul 208. *inițial* sufletele iese 209. *urmează* Bogdan *șters* 210. *inițial* Demon al sorții rele ⟨pătr[unde]⟩ atinge cu aripi reci / Văzduhul casei este ... 211. *în ms., ametric* O, mîna! ce rece!

[SAS]

Eu tremur, dragă, tremur întîia dată[-n] viaţă,
În inimă — scînteie, în mîni, în mîni am gheaţă. 48r

[BOGDANA]

Aide! Mergi înainte... Un pas, bărbate, încă!

ROMAN

Un pas şi vă înghite prăpastia adîncă. *(iese)*

BOGDANA

Bogdan e colo, colo, el doarme dus. Ei bine,
Vei suferi [212] să fie alăturea cu tine,
Ca tu să fii vătaful şi el să fie Domn?
Ce, scutură-te dară... Dormi? Dormi? Dar scoli din somn.

[SAS]

O, ochii tăi, Bogdano, mai bin' din frunte-ţi rupe-i,
M-au nebunit pe mine de am turbat ca lupii.

[BOGDANA]

Mergi înainte...

[SAS]

Da, simt că tu mi-eşti Domn.
Eu te urmez, dar totuşi eu te urmez ca-n somn,
Simt că l-a ta privire voinţele-mi sînt [sterpe],
M-atragi precum m-atrage un rece ochi de şerpe.
Fugi, fugi în lumea largă, nu vezi că nebunesc!
Eu te urmez, nebuno, şi totuşi te urăsc!

[BOGDANA]

Aide! Aide, ţi-e frică, aceasta-i tot, ţi-e frică! 49r
Bat vinele [213] în friguri, încolo n-ai nimică.
Vezi tu uşa aceea?... Acolo, după dînsa [214],
E piatra ce-ţi stă-n cale ... cu spada dă într-însa!
(Sas iese)
A! Bogdane, tu ram din viaţa mare,
Curînd şi nici o umbră trupina toată n-are.

SAS

(se-ntoarce)

Ca puiul unei paseri sub mîni mi se zbătea [215].

BOGDANA

Taci, taci! Ei, este gata [216]!... E mort ... dă-mi mîna ta!
Şi strînge-mă, şi strînge, să ştiu...

[SAS]

O! e grozav.
(popa cîntă)
Cum sta! Dormea [217] dus tare sub manta-i de postav,
Cu faţa spre părete, dormind pe coasta dreaptă [218].

[BOGDANA]

L-ai lovit în cea stîngă!... Aşteaptă, o, aşteaptă
Să văd [219]! *(aleargă în odaie)*

[SAS]

Ce are [220]? Mişcă încet buzele-i crude, 50r
Pătrunsă e de spaimă ... un sunet nu s-aude,
Mai albă, tot mai albă la faţă ea se face

212. *în ms.* Vei tu suferi 213. *iniţial* Îţi bat a tale vine 214. după dînsa *deasupra lui se ascunde şters*
215. *iniţial* Ca puiul unei paseri mi se zbătea sub mîni 216. *iniţial* Taci, taci! E gata? 217. *după* el cum? *şters*
218. *după* stînga *şters* 219. *urmează* şi *şters* 220. *iniţial* Ce are oare?

Privind cu ochii ţintă şi faţa-i piere. Tace.
Ea ar ţipa . . . dar ţipetu-n pieptu-i se îngaimă
Pe mort cu ochi-l soarbe şi moartă e de spaimă.

BOGDANA
(se-ntoarce)

Nu ! Nu ! Mă-nşală ochii. Şi într-aievea văd [221] :
Bogdan dormea acolo, la dînsul [222] mă reped
Şi cînd discoper manta . . . cînd o descopăr ! A !

SAS

Ce ai ? Ce ai [, Bogdano] ? Vino-ţi în mintea ta,
Grozav este aşa să-mplînţi în piept pumnarul.

BOGDANA

Dar nu-i Bogdan. E Ştefan . . . Ţi-ai omorît vlăstarul.
(Sas aleargă în fund. Cortina cade.)

145r

NUNTA LUI DRAGOŞ
În 3 acte

2254

ACT[UL] I

SCENA I E scrisă. Bogdan şi Veroni.

SCENA II Strolea curăţă armele. Ceartă cu boierul bătrîn. Scutierul Bogdan cere fata. Arhiereul din Rădăuţi.

SCENA III Eşarfa cu bourul [1]. Despărţirea de Veroni. *Să cer un semn, iubito. Nu vrei, copilă dragă.*

ACT[UL] II

SCENA I Arhiereul din Rădăuţi şi Bogdan Vodă într-o cîrciumă. Planul de-a-şi încerca iubita.

Pepelea şi consoţii. Scenă comică. Pepelea se-nvoieşte să joace pe Vodă.

SCENA II [2] Alegerea miresei. Pepelea joacă pe Domn. Bogdan pe un scutier. I se propune Veronii. Ea-ngălbeneşte şi cade leşinată.

Scena între Pepelea şi boierul din M[oara] G[uzanilor].

Arhiereul din Rădăuţi le spune tuturor boierilor că, spre a se încredinţa de a lor fidelitate, Vodă cere de la fiecare un ostatic la Curte.

ACT[UL] III

SC[ENA] I. Vin ostaticii şi văd pe Pepelea cu mătura-n mînă, îl salută. Scenă comică. Veroni îmbrăcată băieţeşte ca ostatic. Vrea să se despartă de Bogdan căci e fată săracă. **Nu astfel.**

Împăcare.

Vin delegaţiunile din toate părţile Moldovei. El le arată pe mireasa lui. Trîmbiţe. Capăt.

221. Şi într-aievea văd *deasupra lui* Dar nu, nu se poate *şters* 222. *deasupra lui* corpu-i *şters.*
1. *iniţial* Însemnul bou[lui] 2. *după* Scena II la Moara Guzanilor

[PERSOANELE]

BOGDAN-DRAGOȘ
BOIERUL DIN M[OARA GUZANILOR]
SOȚIA LUI VERONI
PAHOMIE arhiereul din Rădăuți
PEPELEA
STROLEA scutierul [3] b[oierului] d[in] M[OARA] G[UZANILOR]
ROMAN [4] BODEI credinceriu [5] a lui Dragoș din Maramurăș
KADIUS [6] LADKI solul [7] lui Vladislav Bassarab
Boieri. Meseni. Țărani. Copii de casă.

2275

[ACTUL I]

[PROLOG]

[ROMAN]
[(aparat)]

Cu tinerii nu îmblă el serile la mese [8], 50v
La vînătoare însă l-am cam văzut adese.
Biserica! Tot merge, așa, din cînd în cînd,
Se poate că acolo, ori codrii străbătînd,
Să-i fi rămas cu sete [9] gîndirea la ceva.
O știu și eu aceasta ... e tînăr cineva [10] ...
Să [11] încercăm dar .. *[lui Bogdan]* Vodă voiește să te-nsoare 51r
C-o fată prea frumoasă ... boboc ...

[BOGDAN]

Ce zice oare?
O, Roman, ai atîtea puteri pe lîngă tata,
Îl roagă dar să lese aceasta pe-altă dată.

[ROMAN]

Să-l rog ... Dar însumi, dragă, l-am sfătuit. Socot
Că nu vei sta-mprotiva de-a vrea.

[BOGDAN]

Nu voi ... nu pot.

ROMAN

Nu poți ... Atunci e alta ... Că tot te mai gîndești [12]
L-acea fetiță mică cu ochii îngerești [13]
Ce ai văzut-o-n strana acelei[a] biserici,
În sunet de organe și cîntece de clerici [14].
O văd parcă ș-acuma ... Sta în genunche, sfînt [15],
Iar părul peste spate ajunge la pămînt [16],
Prin cozile de aur se vede umăr, gît
Mai alb decît omătul ... „Ce te mai rogi atît?"
Ai întrebat, Bogdane. Cu mînile unite
Ea te privi atuncea pin genele uimite,
Cu mîni așa de albe, degete subțirele [17], 52r
Unghii așa curate încît te vezi în ele,

3. *după* sluj[itorul] *șters* 4. *după* UN CREDI[NCIOS] *șters* 5. *modificat din* credincios 6. *după* Roman *șters* 7. *deasupra lui* trimisul *șters* 8. *inițial* Cu tinerii nu îmblă la banchete 9. *deasupra lui* poftă *lăsat neșters* 10. *urmează un semn* F *de trimitere la continuarea de pe pag.* **51r** 11. *după* la să-ncercăm ... *șters* 12. *al doilea hemistih inițial* Nu poți *apoi* De ce nu poți, mă rog *apoi* Desigur te gîndești. 13. *inițial* L-acea fetiță blîndă pe care-o întîlnești 14. *inițial* ⟨Prin⟩ În cîntec de organe și mu[zică] de clerici 15. *inițial* Ea sta îngenuncheată *apoi* ⟨Stătea⟩ Sta în genunchi, ruga * 16. *inițial* Iar părul ei de-aceea ajunge la pămînt 17. *versurile 22—23 inițial* Ea te privi atuncea privirile uimite / Cu mîni așa de albe, cu degete subțiri

Pe buze cu sfială, cu [18] focul în priviri,
[—⏊|— ⏊|—⏊|—], nici mare nici prea mică
La piept mai potrivită, la mijloc subţirică [19]
Aşa că de la mijloc şi pînă la picioare
Curată-i ca de ceară o albă luminare [20]
Cu buze ca rubinul . . . obrazul gingaş, roş [21],
Un dulce întuneric în ochii sfiicioşi [22].
Ai prins-o de mînuţe atît [de] reci şi mici [23]
Ş-o vorbă la ureche tu ai voit să-i zici.
Atuncea ea îţi zise „Bogdane, deşi prinţ,
Aici ne vede lumea . . . m-auzi? . . . să fim cuminţi".

[BOGDAN]
(îşi muşcă degetul)

E ea.

[ROMAN]
[(apart)]

Aha! începe să semene un pic [24].
O, lume! O [25],-nchipuire, cum nu eşti tu nimic!
În vrîsta lui descrie-i pe-oricine . . . costelivă
Dar [26] mică, mare . . . dragă-i? îndată-i deoprotivă
Cu ori[ce] frumuseţe. Pe cînd eu habar n-am [27]
Nici ce-i, nici cum o cheamă, de unde-i, din ce neam.
53r Citii alaltaseară acasă o poveste
Ş-am spus şi eu din carte c-aşa şi aşa este,
Deodată [28] cea din carte cu-a lui se şi asamăn,
Ca să vezi chiar se cere să fii bătrîn ori famăn.
[lui Bogdan] Tu mergi la ea deseară. . .

[BOGDAN]

Deseară? Ce vorbeşti?

[ROMAN]

(Aha! ea e departe) Deseară să porneşti
Am vrut să zic . . . Desigur că astăzi nu ajungi,
Sînt codri mulţi la mijloc şi drumurile lungi . . .

[BOGDAN]

Ah! o ştie . . . ea este . . .

[ROMAN]

Grăbeşte [29] dar deseară
Căci . . . deşi este-un înger, dar [30] poate ca să . . . moară.

[BOGDAN]

Să moară? Ce spui, Roman? . . . O [31], pentru Dumnezeu,
Ce spui! De ce să moară . . .? Ea . . .

[ROMAN]
[(apart)]

De ce? Ştiu eu? . . .
Dar în sfîrşit, nepoate . . . să spunem bunăoară
Că nu este bolnavă cum ştiu . . . că n-o să moară . . .

18. *iniţial* Cu zîmbetul pe buze şi 19. *versurile 25—27 au rămas incomplete (lipseşte perechea versului 25, pentru rima la* priviri) *şi imperfect remaniate, cu o rămăşiţă de formulare abandonată (între v. 25 şi 26 se citeşte* Făr' de nici o noiţă, *cu evidentă referinţă la unghiile din v. 24), cu versul 26 rămas lacunar după două încercări nesatisfăcătoare:* Nici mare, nici prea mică, aşa de potrivită *şi* Aşa de potrivită, nici mare, nici prea mică *şi cu v. 27 încercat întîi în forma* Cu mijlocul subţire La piept ceva mai plină 20. *iniţial* Curată e şi fruntea ca şi o luminare 21. *iniţial* De ceară albă . . . însă obrazul este roş 22. *deasupra lui* mîngîioşi *apoi* ruşinoşi *lăsat neşters* 23. *iniţial* Ai prins-o de mînuţe, mîni dulci şi reci 24. *iniţial* Aha! Ştiam eu, începe acuma să semene un pic 25. *deasupra lui* lume *şters* 26. *deasupra lui* Sau *şters* 27. *iniţial* Cu orice frumuseţe din lume. Habar n-am 28. *iniţial* Şi-odată 29. *sub* Grăbeşte *şters şi reluat pentru a marca schimbarea interlocutorului* 30. *deasupra lui* ea *şters* 31. *după* Dar *şters*

Rău e că [î]ți stă gîndul la dînsa[32]... dar se poate
Să împăcăm pe Vodă, să le-mpăcăm pe toate...

[BOGDAN]

Bolnavă Anna? 54r

[ROMAN]

(Anna o cheamă) Tu i-ești drag[33]
(îl ia de braț)

Eu o cunosc pe Anna... Dar vezi, eu sînt moșneag,
Cam slab de cap ... deși aicea am multe șiretlicuri
Dar ținere de minte nu am... Orice nimicuri
Voi să le spui tu mie ... ca un șurub să facem[34]
Și orice-mprotivire în bine s-o prefacem,
Să-ți [fiu] eu — ai crezare — sfătuitor de taină...
Ei, dar [ce] floare[35] mîndră cusută ți-e pe haină?
Desigur de la dînsa[36]...

[BOGDAN]

Nu, nu... O[37] dată numa
Eu am vorbit cu dînsa de-atunci și pîn-acuma.

[ROMAN]

Acolo lîngă strană tu n-ai vorbit cu ea?

[BOGDAN]

Tu o văzuși acolo ... eu nu... O draga mea!
De-ai ști tu ce frumoasă-i, ce dulce e[38], ce blîndă!
Și cînd gîndesc ... bolnavă? O Roman! ce osîndă[39].

[ROMAN]

Dar nu-i bolnavă tare ... o doare capul... 55r

[BOGDAN]

Dară...
Tu știi că de atîta ea poate ca să moară.

ROMAN
(rîde apart)

Ei! nu spun eu... Ia spune, Bogdane, cu temei
Cum s-a-ntîmplat în cale s-o vezi întîi și-ntîi.
(apart)
Acuma te aține, moșnege, să asculți
De îngeri fără aripi, ori de drăcșori desculți[40].

[BOGDAN]

O, fericirea-mi, Roman, ține de mult ... de-un an.
Castelu-i singuratec, în codrii cei de brazi[41]
S-oglindă-adînc în lacul cu repede talaz; 56r
În vechea lui zidire mișcate tremur numa
Perdelele în geamuri ce scînteie ca bruma...
Străfulgeră în umbra-i a undelor bătaie
Ajunse-n a lor fugă de rumena văpaie

32. *inițial* Rău e că-ți este gîndul la dînsa 33. *inițial* Anna ... o știu că tu ești drag 34. *inițial* să facem un șurub 35. *inițial* Ce floare 36. *urmează* Nu *șters pentru a fi reluat în replica lui Bogdan* 37. *după* Eu am [vorbit] *șters* 38. *supraintercalat* 39. *pe p.* **54v,** [BOGDAN] O, eu am un plan / Am să sar fereastra ... [ANNA] Bun plan, eu nu zic ba, / Dar vezi tu ... planul are nițel cusur / Se poate să [i]ți rupi gitul (Puteai să-ți fi rupt gitul ...) [BOGDAN] O, nu, nu-l rup, mă jur ... / Ei da, acu se jură că nu și-a rupe gîtul, *versuri destinate unei părți rămase neredactate, situabilă între cea dintre Roman și Bogdan și cea dintre Bogdan și Ana cf. v. 136 (109—114) 137 și 304—308* 40. *versurilor 76—77 le corespundeau inițial 5 versuri:* Acuma te ațini, moșnege, de ascultă / Cite-n lume și în soare *... le știu, le știu de mult: / Era o sară ⟨s[enină]⟩ lină ... era o zi cu soare ... / Era pe ulicioară ... in codru la răcoare? / la să vedem ce iese acuma la maidan / Ii, Doamne, ce-o să iasă de-*acuma* la maidan; *la formele intermediare și la cea finală s-a ajuns în urma unor remanieri făcute întîi cu creion negru, apoi cu cerneala textului, aceeași cu care sînt barate diagonal versurile eliminate; numai că în felul acesta* de-un an *din v. 78 nu mai rimează cu sacrificatul* maidan 41. *inițial* pierdut în lunci de brazi

A lunei ... ce pe dealuri frumoasă se ivește
Și muchi și vîrfuri negre pe cer le zugrăvește [42],
Muchi negre, uriașe, ca puii [de] balaur [43]
Păzind în taina serii [44] comoara lor de aur,
Căci luna de jeratec prin ele cînd răsare
Comoară care arde vederilor se pare,
Iar lebedele albe pornind din negre trestii
Apar dormind ușoare pe faț-apei acestei [45];
Cu aripele-ntins-ele o-mping, o taie [46]
În cercuri cari tremur și-n brazde lungi, bălaie,
Iar purpura se mișcă de-al undelor cutreier,
În iarba cea înaltă suspină trist un greier
Și vînătă e umbra și rumenă e sara,
În farmecul naturii pare c-aud ghitara;
57r Văratec, caldul aer mă adormea cu zvonul;
Uimit, cu ochii țintă, priveam atunci balconul
Ce-i încărcat cu frunze de spînzur prin ostrețe,
Liane înflorite cu fel de fel de fețe.
Deodată ... ușa sună ... un pas sfios [din fire]
Uscat foșnea [47] pe scînduri matasa cea subțire:
Prin flori s-arată albă, se-nclină peste gratii
Duioasa arătare a vecinic adoratei,
Iar luna, luna plină cu dulcea ei bătaie
Pe lac în lung durează o cale de văpaie,
Pe-o repede-înmiire de unde o așterne,
Ea, fiica cea de aur a negurii eterne,
Și, cum creștea lumina-i, creșteau și văi și dealuri,
Sub discu-i blînd [48] și dulce stăpînitor de valuri.
Iar Anna, înmuiată-n lumina auroasă [49],
În părul ei cel galbăn sta naltă, mlădioasă,
Din teiul plin de miros flori îmi cădeau [50] pe creștet,
Frunziș purtat de vînturi zbura [51] pe valuri veșted.
Atunci ... în codrul vecinic [eu] cornu-mi las să sune,
Sălbăteciuni mulțime încep să se adune [52],
58r Din negrele ponoară prin valurile ierbii
Cu coarne rămuroase venea în cîrduri cerbii,
Iar caii cei sălbateci și zimbrii zînei Dochii
Întind spre apă gîtul, la cer înalță ochii ...
Ea asculta ... deodată se repezi-n ietac [53] ...
De dragă ce îmi este nu știu ce să mă fac [54].

(sare în brațele lui Roman)*

[ROMAN]

(apart)

N-am spus-o eu? Castelul? Vo moară cu guzani [55],
Iar cerbii, caii *, zimbrii *, vro turmă de cîrlani [56].
Lacul? O [fi] vro baltă ce mai n-o ai cunoaște [57],
Din care toată noaptea îți cîntă ... mii de broaște.
Și totuși ce castele, ce cîntece-ndrăznețe [58]
De inimă albastră ... Ce foc! Of! tinerețe!

/(lui Bogdan)/

Ascultă-mă, Bogdane, ... aflai din oameni siguri
Că dînsa te dorește și-i bolnavă de friguri [59]

42. *inițial* Și muchile de stînce pe cer le zugrăvește 43. *inițial* ce par ca un balaur 44. *după* no[p[ții] *șters* 45. *inițial* Apar dormind din aripi pe faț-ape-acestei 46. *inițial* Cu aripele-ntins apa o-mping, o taie 47. *deasupra lui* suna *șters* 48. *inițial* Sub blî[ndu-i disc] 49. *inițial* Anna de-acea lumină *apoi* iar Anna sta-n lumină întreagă * 50. *în ms., dintr-o inadvertență metrică,* îmi cădeau flori 51. *deasupra lui* cădea *șters* 52. *inițial* Mii de ființi la țărmuri incep să se adune 53. *soluție finală care poartă urmele indescifrabile ale multor șovăieli și remanieri* 54. *deasupra lui* Deodată, ah, deodată ea iar intră în casă *șters* 55. *inițial* Castelul? Sigur este vo moară de guzani *apoi* Castelul? E desigur vo moară cu guzani 56. *inițial* Iar cerbii cei sălbateci vro cinzeci de cîrlani 57. *inițial* Iar lacul e vro baltă ce mai n-o ai cunoaște 58. cîntece-ndrăznețe *deasupra lui* ce lacuri, ce mîndrețe *lăsat neșters; versul următor incepea cu* Ce cintec⟨e⟩ de ghitară *de asemenea șters în favoarea lui* De inimă albastră 59. *inițial* Și c-a căzut la friguri

Ea aiurează poate, chemîndu-te pe nume [60].
„Să te mai văd o dată ș-apoi ... să mor din lume" [61].
Se-ntîmplă tocmai bine că oamenii-mi trimit
Cu turme la văratec [62].

2254

[SCENA I]

[VERENA]

S-a dus ... o clipă numai și rămîn singurică, 113r
Tare mi-i dor, o Doamne, și tare mi-este frică ...
Am să mă duc și astăzi să m-ascund după horn
Și iar s-ascult din codri duiosul glas de corn:
Prin blîndul acel sunet Prichici încet să toarcă,
Prichici, mîțul cel harnic și dragu mamei ... Parcă
Aud că în fereastră se bate ceva. Nu e.
O, luna dintre dealuri cît de frumos se suie
Și sufletul mi-l împle cu un dor mare ... mare ...
O, cum aș vrea acuma să rătăcesc călare
Ș-un an întreg acasă să nu mă mai întorn ...
Să sune peste vîrfuri [63] duiosul glas de corn:
Pierdută-n codru vecinic, în peșteri cu-adîncime,
Singură în pădure, să nu mă știe nime [64],
În părul despletit cu dulci flori de liliac [65].
Să toarcă lîngă mine Prichici — copil sărac
Și dragu mamei. Unde *** de izvoară
Să [66] văd că la picioare-mi în rotogoluri zboară
Și să gîndesc atuncea la frate-meu, la el,
Cu fața lui cea dulce, cu ochi mari — Floribel.
O Floribel, adesea din codri glas mă cheamă
Pe nume, — ades e glasu-ți, ades e cel de mamă;
Zvîrlind cu pietre-n rîul ce-n spume se încarcă
Eu să vorbesc cu mama, s-aud cuvintu-i parcă:
„O, fata mea, închide și ușă [și] ferești
C-ades [vin] zburătorii cei falnici din povești
Și or să te răpească, ș-or să te ducă-n lume."
O, las să vie, mamă, dar nu ... acestea-s glume [67],
Să vie zburătorul, eu m-oi uita la el
Să aibă ochii mîndri ș-un glas ca Floribel.
Să-l despletesc, ce lung e așa, cînd îl desfac [68], 114r
Și peste tot mi-l împlu cu flori de liliac,
Cu pieptene de aur și pe Prichici să-l țesel
Să văd cum dinainte-mi se zvîrcolește vesel ...
(ea se despletește)
Ciudat ... de-o vreme-ncoace nimic nu mai îmi place,
Mă supără tot lucrul și voi [69] să-mi deie pace
Cu toate ... vreau ca noapte și zi să mă-nchid leneș
În casă și, cu gîndul la împăratul Peneș.
Îmi place [î]naintea oglinzii să mă pling [70],

60. *inițial* Îmi spun că zi și noapte gurița nu-i mai tace *apoi* Ea aiurează poate ⟨zăcînd⟩ chemîndu-te cu dor 61. *inițial* Bogdane Aiurează: „Să te mai văd o dată și-apoi ... ș-apoi să mor. 62. *inițial* Ei vezi! Se-ntîmplă tocmai bine că oamenii-i trimit / Cu turmele-n văratec; *restul scenei n-a mai fost redactat și nici scena de legătură cu cea următoare, din care versul scris cu creionul pe* **57v** *este poate un segment izolat, referitor la înfățișarea, de data aceasta diurnă, a castelului Annei:* Ce pintre codrii negrii viu ⟨luminat⟩ poleit de soare; *cf. și nota 39* 63. *cu cerneală violetă deasupra lui* capu-mi *lăsat neșters* 64. *versurile 13—14 sînt precedate de o încercare abandonată:* O noapte, dulce lună, ce nu mă iei cu tine! ... / Să merg, să merg în lume prin vechile ruine / Să șed cu singurică, să nu mă știe [nime] 65. *după versul* Astfel eu, despletită, cu flori în păr *șters* 66. *modificat din* Ce * 67. *inițial* acestea îmi par glume; *modificările cu cerneală violetă* 68. *inițial* Să-mi despletesc, să-l pieptăn, să-l desfac; *modificările cu cerneală violetă* 69. *cu cerneală violetă deasupra lui* vreau *lăsat neșters* 70. *inițial* să mă duc; *v. 39—44 sînt adăugate ulterior pe margine*

Să-mi arăt singur * limba și-n brațe să mă string
Și să-mi dau o guriță ... să strig ... [așa, în șagă]
,,Verena, ești frumoasă, Verena, îmi ești dragă''
Ș-apoi s-alerg prin casă cu mine în hîrjoană,
Iar pe Prichici atuncea să-l iau *** la goană.

(răsună cornul ; ea stinge lumina).

O, tu ! răsună numai și sufletu-mi răpește
Simt[71] inima în pieptu-mi cum tremură și crește
O, cine ești, pierdute, tu, glas prea mîngîios
De ce nu suni tu vecinic, și vecinic tot frumos[72]?

(luna bate tare ; ea deschide fereasta)

Peste vîrfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin[73]
Mîngîiosul corn răsună ...
Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet
Sufletu-mi nemîngîiet
Întristînd adînc, de moarte[74] !
De ce taci cînd fermecată
Eu spre tine [mă] întorn[75]...
Mai suna-vei, dulce corn,
Pentru mine vreodată?

(ea rămîne-n lumina lunei și-și despletește visătoare părul ; cornul sună mai aproape[76]; s-aude un glas rugător)

[BOGDAN]

Verena !

[VERENA]

A !

[BOGDAN]

Verena !

[VERENA]

O, dulce, dulce glas ...
Să nu răspund nimica, să văd ce va mai zice[77] ...

[BOGDAN]

O[78] ! n-asculta de mine căci nu am mintea-ntreagă.
Vezi[79] ! Vorbesc într-aiure — Verena ! îmi ești dragă !

[VERENA]

115r *(ea se retrage din fereastă)*

Ce dulce glas mai [are] — e glas de zburător.
(deodată s-arată Bogdan în fereastă — ea fuge[80] după horn)
De aș țipa el fuge[81] ...
(se uită la el pe furiș)
Păcat ! și nu mă-ndur
(ea s-a-ntors cu spatele spre părete și ș-a ascuns fața[82] de sobă, ținîndu-și mîna la ochi)

71. *scris cu cerneală violetă peste O,* simt 72. *inițial* O, cine ești, pierdute și mîngîioase glas / De ce nu suni tu vecinic, ah, vecinic [tot frumos] 73. *în dreptul v. 50—51 varianta* Apa-și bate valu-n vad / Și din rariștea de brad 74. *în dreptul v. 55—56 varianta* Sufletu-mi e mîngîiet / În adîncu-i dor de moarte 75. *inițial* Inima la tine-o-ntorn, *modificat cu cerneală violetă* 76. Cornul sună mai aproape *intercalat ulterior cu creion negru* 77. *Acest început de scenă este schițat pe marginile filei, cu cerneala violetă de mai tîrziu, în alt ton:* [BOGDAN] Verena ! / [VERENA] *(Deodată devine serioasă)* Cine ești tu? Ce vrei? / [BOGDAN] Numai, ia , pe Prichici / [VERENA] *(oftînd)* De-ar fi numai atîta. Dar 78. *după* Verena ! nu m-auzi tu *șters* 79. *după* Sînt aiu[rit] *șters* 80. *varianta* ea țipă *nu a putut fi reținută din rațiuni contextuale* 81. *pasajul are multe ezitări* strig[ă] *apoi* țip[ă]) *și chiar un vers anterior neterminal și supranumerar* Să strig ! o, suflet,tremuri *marcat și el de încercări șovăielnice de remaniere* Să strig acuși strig *apoi* Să strig ! o, suflet[e], cum tremuri 82. *după* capul *șters*

BOGD[AN]

Verena! N-am vrut, dulce copilă, să te sparii,
Dar vezi! d-aceea acuma eu ocolesc stejarii
Și vecinic înainte-mi tu treci ca un năluc ...
O, mult îmi ești tu dragă. De viu eu mă usuc
După a ta ființă ... Îmi [83] ard ai mei rărunchi;
Un om pe care nu-l știi te roagă în genunchi
Nu să-i zîmbești, nu, scumpă, să ai de dînsul milă,
Dar să-l privești o dată, să cauți fără silă ...

VER[ENA]

O, ce frumos se roagă!

BOGDAN

Verena, nu știi, muză [84], cît tu de scumpă-mi ești
Și tu n-ai măcar milă la mine să privești
Nu vrei măcar tu mîna de pe-ai tăi ochi să iei
O! nu, nu-ți fie teamă [85], căci sîntem singurei
Și eu nu-ți fac nimica, tu numai îmi ești dragă.

VER[ENA]

El a venit la mine — și asta-i pare șagă.

BOGD[AN]

Ia mîna de la frunte, te rog, te rog preamult

VER[ENA]

(Își întoarce [86] capul iute [de la] sobă și-și lasă mîna-n jos)

BOGD[AN]

(Îi sărută cu înfocare mîna pe care a lăsat-o-n jos și pe [87] care ea [88] voiește s-o retragă)

VER[ENA]

A pus mîna pe mine ... acuși țip ...

BOGD[AN]

Vezi ... Ascult,
Să-mi spui o vorbă numai — și tu nu-mi spui nimic
(el o aduce-n avanscenă încet, trăgînd-o de mîna dreaptă; ea-l urmează cu spatele-nspre el și ținîndu-și șorțul cu mîna stîngă la ochi.)

B[OGDAN]

Verena, mă privește ... De ce? Măcar un pic. 116r

V[ERENA]

(se uită c-un fel de frică)

O, ce frumosu-i ...

B[OGDAN]

Venera! dulce înger,
De-ai ști [tu] cum în suflet și-n inima mea sînger
După a ta privire, dup-a ta dulce față
Tu te-ai uita la mine și nu cu ochi de gheață,
Căci nu poți ști, copilă, ce-adînc, adînc mi-e [89] dorul
Și cum în minte-mi vecinic îmi șmotruiesc * amorul,
Căci somnul fuge-n lume cînd ochii mi-i închid
Și zi și noapte tremur și vreau să mă ucid.
Nu știi ce-amar e focul acestei crude patemi
Și cum gîndirea morții în veci în minte bate-mi,

83. *după* Durere *șters* 84. *inițial* Verena, nici ai c[rede] 85. *inițial* O, nu-ți fie rușine 86. *după* lasă [mîna-n jos] *șters* 87. *supraintercalat* 88. *supraintercalat* 89. *inițial* e

Verena, şi tu toate c-un zîmbet poţi să stingi
Văd, te [90] pătrunde mila de tu, Verena, plîngi;
O, lacrima ta dulce e pentru mine miere,
O, de ai şti gîndirea-mi cum tremură şi cere!

VER[ENA]

Ce vrei? Ce poate-o slabă copilă de nimic?

B[OGDAN]

Vorbeşte, o, vorbeşte, *(zîmbind cu lacrimi)* tu nici nu ştii ce-ţi zic,
Şi că n-o ştii aceasta, de-aceea imi eşti dragă.

VER[ENA]

O, doamne, ce nebunu-i. *(rîde)* Ce vrea el de la mine?

B[OGDAN]

Ştii tu [ce] de la tine eu cer ... te cer pe tine;
De nu-mi vei spune-o vorbă cu gura ta de prunc
Să ştii că din fereastă-n prăpastie m-arunc ...

VER[ENA]

O, să n-o faci aceasta! E un păcat prea greu ...

B[OGDAN]

Şi vezi! toate atîrnă de la cuvîntul tău.

VER[ENA]

Ce vrei să-ţi spun [eu oare]?

B[OGDAN]

Sînt pe al morţii prag:
Gîndeşte, trei cuvinte iţi cer să-mi spui: ,,mi-eşti drag".

VER[ENA]

O! n-o spun niciodată ...

B[OGDAN]

Atunci m-arunc ...

VER[ENA]

Sărmanul!

117r

B[OGDAN]
(urcă fereasta)

Adio dar, Verena! nu ne-om vedea in veci.

VER[ENA]

Stăi *(el se-ntoarce)*. Vino-ncoace-aproape ... să ţi-o spun la ureche:
Mi-eşti drag! Destulu-i?

BOG[DAN]

Destul. Acum însă, că am ajuns aici,
Voi tu să-mi spui [91] [anume] ca cine iţi sînt drag?

VER[ENA]

Ca Prichici.

BOG[DAN]

Cine-i Prichici?

VER[ENA]

Prichici-i...

90. *după* că *şters* 91. *după* acuma *şters*

BOGD[AN]

Dar cine este?

VER[ENA]

Miț.

BOG[DAN]

Verena! Numa-atita iubire să-mi arăți!

VER[ENA]

Atita.

BOG[DAN]

De ce, scumpă?

VER[ENA]

Pe Prichici il bat bine,
De-aș[92] putea, ca pe dinsul te-aș bate și pe tine
Așa[93], că tu mă sparii ... să vii noaptea aici!

BOGD[AN]

Ai[94] drept! Ai drept ca astfel, iubito, să mă cerți,
Vezi, te rog in genunche ca să mă ierți ... mă ierți?

VER[ENA]

Da.

BOGD[AN]

Știi tu-nsă, Verena, cum oamenii se-mpacă?

V[ERENA][95]

Nu știu.

BOGD[AN]

Ei se sărută[96].

V[ERENA]

Nu știu.

BOGD[AN]

Ei, să[-ți] arăt? Oleacă.
Tu mi-ai[97] da voie oare ca să-mi iau o guriță?

VER[ENA] 118r

(speriată)

Nu ... nu ... Vezi acuma te rog eu ... o, nu cere ...

BOGD[AN]

De[98] ce?

VER[ENA]

E așa prost lucru ...[99]
Să te lovești atuncea nas in nas

BOGD[AN]

O, nu așa, Verena, nu-i așa cum crezi tu.
Vrei să-ți arăt? ... *(o-mbrățoșază)* Pe brațu-mi tu lasă-ți capu-acu
Și-nchide ochii, iaca! așa! *(o sărută)*

92. *după* Ș-așa gindesc *șters* 93. *inițial* C-așa 94. *după* Iubește-mă, copilă, numai ca pe Prichici *șters*, *astfel că versul rămine fără pereche la rimă* 95. *după* BOG[DAN] *șters* 96. *deasupra lui* Nu știu *șters*; *este repetată din inadvertență replica Verenei* 97. *în ms.* BOGD[AN] Tu! N-ai vrea 98. *după* E a[șa prost lucru] *șters*; *este anticipată din grabă replica Verenei* 99. *vers lăsat neterminat*

VER[ENA]

O! lasă-mă[100] în pace!
Ce rău îmi faci!

[BOGDAN][101]

Iubito! Ce rău aceasta-ţi face[102]?
Cum sînt eu oare-n stare să-ţi mulţămesc.

(Ea plînge şi s-ascunde după sobă)

Verena, tu te superi — şi eu, eu pătimesc
Căci plînsul tău mă doare mai mult decît [pe] nime.
Vrei să mă duc? Ei bine, mă duc.

VER[ENA]

Te du.

BOGD[AN]

Copilă!
Nu mă priveşti cu spaimă şi nu îţi fac eu silă?
Şi de[103] mă duc nu ai tu vrun dor ca să mi-l spui,
Căci dorul tău poruncă *.

VER[ENA]

(încet)

Nu spune nimărui!

BOGD[AN]

Ce să nu spun drăguţă? Că ţi-s drag ca Prichici?

VER[ENA]

A fi[104]? ... Că astă noapte tu te-ai suit aici.

BOGD[AN]

Mă duc ... Ce dragă mi-eşti tu! Dar eu, eu ţie oare?

VER[ENA]

Şi tu mie.

BOG[DAN]

(Şi-ntinde braţele)

Verena, cît, cît?

VER[ENA]

(ea s-aruncă-n braţele lui)

[O], tare, tare!

(Perdeua cade)[105]

2275

[SCENA I]

[ANNA]

60r S-a dus.

(Ascultă la uşă)

O clipă numai ... apoi ... iar singurică.
Mi-e dor ... aşa îmi este de dor încît mi-e frică.
Ah! iarăşi toată [noaptea], ochind de după horn,
Am să ascult din codri duiosul glas de corn;
Atunci Prichici, motanul, încet are să toarcă,

100. *iniţial* O! lasă, lasă! 101. *în ms. din inadvertenţă* VER[ENA] 102. *iniţial* Iubito! să nu fii mînioasă 103. *după* mă *şters* 104. *deasupra lui* Da ... *şi şters* 105. *întreaga pagină este barată în diagonală cu o linie de cerneală violetă*

Prichici, motanul harnic și dragu' mamei ... *(sperioasă)* Parcă
S-aude în fereastră că bate ceva ... *(se uită)* [106] Nu e ...
O, luna dintre dealuri cît de frumos se suie
Și sufletul mi-l împle de-o jale [107] mare ... mare.
Aș vrea acum prin codri să rătăcesc călare,
Un an întreg acasă să nu mă mai întorn ...
Să-mi sune peste vîrfuri duiosul glas de corn.
(pauză)
Mama îmi zice: „Fată, închide uși, ferești,
Ades vin zburătorii cei falnici din povești
Și pot să te răpească, te duc departe-n lume."
(îndărătnic)
„O las' să vie mamă ... Dar nu ... acestea-s glume."
„Și — zice mama — foarte frumoși sînt, la vorbire
Ei au [un] farmec * care te imple de răpire;
Dar — zice mama — daca te va cuprinde bine
Din [108] cap îți scoate ochii și sîngele din vine." 61r
Aș! toate aste vorbe îmi par niște povești —
Mai știi, adevărate pot fi, să te gîndești!
(începe a-și despleti părul)
Și despletitul ăsta! *(se uită la păr)* Ce lung e de-l desfac;
Cumu-i să mi-l acopăr cu flori de liliac? ...
(s-așază pe scaun, unește mînile)
Ciudat! De-o vreme-ncoace nimica nu-mi mai place,
Mă supără tot lucrul și voi să-mi deie pace,
Ci singură-n odaie să mă închid și leneș
Să visez zi și noapte ... la ... la-mpăratul Peneș.
(pauză)
(parc-ar vorbi cu mumă-sa [109]*)*
Să-mi scoată ochii mie? Îndată mă bocesc!
(se uită-n oglindă)
●! ochii mei sărmani ... dar eu, eu vă iubesc.
(vorbind cu chipul ei din oglindă)
Anna ... răspunde-odată ... Frumoasă ești, mi-ești dragă.
Tu! tu ești fata mamei ... dar minte n-ai întreagă ...
(răsună cornul în pădure; ea ascultă, apoi stinge lumina)
O, tu! răsună numai și sufletu-mi răpește, 62r
Simt inima în pieptu-mi cum tremură și crește
Dar cine ești, pierdute corn blînd și mîngîios,
De ce nu suni tu vecinic? Și vecinic tot frumos?
(Luna bate tare. Ea deschide fereastra.)

Peste vîrfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Mîngîiosul corn răsună.

Rătăcit, nemîngîiet
Ca un suflet fără parte,
Mai departe, mai departe,
Mai încet, [tot] mai încet.
(cornul tace)
De ce taci cînd, fermecată,
Eu spre tine mă întorn?
Mai suna-vei dulce corn
Pentru mine vreodată?

(Ea rămîne-n lumina lunii și-și despletește visătoare părul; 63r
S-aude un glas sub fereastă, încet)

106. *deasupra lui* ride *lăsat neșters* 107. *inițial* cu un dor 108. *după* Din *apoi* În *sau* Î[ți] *șters* 109. *deasupra lui* cineva *lăsat neșters*

GLASUL

Anna!

[ANNA]

(speriată)

A, m-a chemat pe mine ... să strig pe mama.

GLASUL

Anna!

(Sună cornul de-aproape, însă încet)

[ANNA]

Mi s-a părut ... E cornul ... *(Își pune mîna la cap)*
Îmi arde fața ... geana ...

GLASUL

Anna, stai, nu te duce, înger al mîngîierii!
Tu m-ascultai ... ei bine, eu vin ... să nu[110] te sperii!
Așa-i că nu strigi[111]?

[ANNA]

O, glas dulce, ferice[112]!
Să nu răspund nimica ... să văd ce va mai zice ...

GLASUL

Tu, floare dintre codri și stea pe-aceste văi!

[ANNA]

64r E zburător! desig ...[113]
(Ea se retrage de la fereastă. Deodată s-arată Bogdan în fereastă, ea țipă-ncet și fuge după horn)
Ah!

2257

243v [BOGDAN]

O, nu fugi, stai, stai!
Anna, ierta-vei oare că eu am cutezat
Să viu acuma, noaptea ... poate te-am speriat,
Dar vezi ... că în genunche eu[114] cad naintea ta
Și, de ți-oi spune [oare] de ce, mă vei ierta?
O! nu privi în laturi și vezi-mă pe mine:
Pot crede că în viață mă vei iubi pe mine?
Ascultă. Tu, gingașă ca floarea de cireș,
Ce soarte te-a pus oare în calea mea să ieși,
Să treci ca și o mîndră crăiasă din povești,
C-o singură privire să-mi spui ce dulce ești?
Căci dulce ești ... Și să te pierd chiar eu[115],
Pe tine, o, mireasă a sufletului meu?
Cu jalea vieții mele eu singur să mă cert
Tinzîndu-mi după umbra-ți eu brațele-n deșert?
O, nu! Tu nu vrei ... o, spune-o că nu vrei ...
În ochii tăi cei mîndri eu ... eu văd milă-n ei!

ANNA

242v Ce dulce se mai roagă ... dar ce vrea de la mine?
Tu ... ce pot face oare ca să te scap pre tine,
Căci e păcat ... ești tînăr ... deci spune-mi în credință[116]

110. *după* te *șters* 111. *inițial* Așa-i că nu-ți e frică! Să nu strigi! 112. *inițial* Dulce glas ferice! 113. *supraintercalat* 114. *supraintercalat* 115. *al doilea hemistih inițial* Acuma * o să-mi ... *** *** 116. *inițial* Căci e păcat ... ești tînăr ... nu ești urît ...

Ce mare rău, ce umbră pe tine te-amenință?
Vezi tu ... Ți-oi fi o soră. Vrei? Mă primești ca soră?
O, da, poate * te apăr de răul tuturora
Dar ce pot, biată fată ... ce vrei tu [117] de la mine?

[BOGDAN]

Ce vreau?... O, mai întreabă!... Eu? Eu te voi pe tine.

[ANNA]

Pe mine?... Sînt a mamei ...

[BOGDAN]

O, fii, nu zic nimic,
Să *fii* a mamei, Anna, dar și a mea un pic.

[ANNA]

A ta? Cum? 241r

[BOGDAN]

Anna, să mă iubești.

[ANNA]

Ei bine [118],
Eu te iubesc ...

[BOGDAN]

Tu ...! Anna, dar știi tu oare bine
Ce spui?

[ANNA]

Ce spun? Ce vrei tu să-ți spun ... că te iubesc?

[BOGDAN]

O, nu! Ea nu-nțelege ... vrea să înnebunesc [119]
De fericire, *** de nevinovăție
Ce spune că iubește și nici ce e nu știe.
Dar de-oi muri, Anuță ...

[ANNA]

Să mori, să mori, ce [s]pui [120]?
Această vorbă tristă eu voi să n-o mai spui,
Urîtă este vorba.

[BOGDAN]

Doar dacă mă [121] iubești:
Doar de nu mă iubești să știi că mor [122].

2275

BOGDAN

O! nu fugi ... Stai! Stai! 64r

ANNA

Să țip, să se trezească toți cei de primprejur [123]
(Ea s-a ascuns cu spatele spre părete și și-a ascuns fața de sobă, ținîndu-și mîna la ochi)
Dar de-oi țipa ... el piere [124]. *(se uită la el pe furiș)*
Păcat! și nu mă-ndur.

117. *inițial* ce pot eu 118. *inițial* Dar bine 119. *vers scris ulterior cu creion negru în loc de* O, Doamne-n ceruri, Doamne, dar vrei * să-nnebunesc? 120. *urmează începutul de vers anulat* De ce să mori tu oare? 121. *supraintercalat* 122. *vers evident provizoriu (ametric, fără rimă la cel anterior), scris în momentul abandonării variantei, din al cărei total de 3 pagini prima* **(243v)** *este anulată printr-o linie verticală trasată cu aceeași cerneală violetă* 123. *după* Cum tremur? Țip o dată *șters* 124. *deasupra lui* fuge *șters*

BOGDAN

Anna ! ierta-vei oare că eu am cutezat
Să vin acuma noaptea . . . și tu te-ai speriat ;
Dar vezi că în genunche eu cad naintea ta . . .
Și de ți-oi spune oare de ce, mă vei ierta ?
O, nu privi în laturi, asupra mea privește !
65r Pot eu spera ? . . . O, farmec[125] . . . mă răpește !
Tu ești așa de albă ca floarea de cireș
Și soarta mea te pusă în calea mea să ieși,
Să treci ca o ușoară crăiasă din povești
C-o singură privire să văd ce dulce ești[126],
Căci dulce ești . . . De-atuncea eu te visez mereu,
Tu, gingașă mireasă a sufletului meu,
Cu pustiirea vieți-mi de-atuncea eu mă cert
Și-ntind ca dup-o umbră eu dreapta în deșert.
O, spune-mi, spune numai că moartea mea n-o vrei,
Degeaba nu au ochii atîta milă-n ei[127] !

ANNA

O, ce frumos se roagă, deși nu-l înțeleg :
Ca dintr-o aiurare nimica nu aleg. 8

BOGDAN

O, tu ești Dumnezeul și viața vieții mele,
Tu-mi ești în lumea asta ca soarele prin stele,
C-un zîmbet, cu o vorbă arată-mi a ta milă . . .
Să te iubesc atîta . . . nu e păcat . . . copilă !
66r Pe maică-mea sărmana atîta n-am iubit-o
Și tot, cînd cu țărîna pe ea [au] coperit-o,
Părea că lumea-i neagră și inima-mi se rupe
Și în pămînt alături doream să mă astupe[128] ;
Cînd clopotul veciei plîngea-n a lui aramă
Eu, rătăcit la minte, strigam : „Unde ești mamă ?"
Priveam în fundul gropii și lacrămi curgeau rîu
Din ochii mei nevrednici pe negrul ei sicriu,
Nu știam ce-i de mine și cum pot să rămîn
În lume-atît de singur și-atîta de străin,
Aș fi răcnit, dar glasul mi se-neca în gît . . .
Dar ca de-a ta iubire eu tot n-am plîns atît.

ANNA

Sărmanul ! cine știe de cînd e mort . . .

[BOGDAN]

Cum ești !

Nu ai atîta milă la mine să privești ;
Ia-ți mina ta cea scumpă de pe [scumpi] ochii tăi,
Nu-ți fie-atît de teamă, căci sîntem singurei
Și eu nu-ți fac nimica, tu mi-ești așa de dragă . . .

[ANNA]

67r Să-mi scoată ochii, ochii[129], să nu văd viața-ntreagă ? . . .

BOGDAN

Ia mîna de la frunte, te rog așa de mult !

125. *după* doamne *șters* 126. *inițial* C-o singură zîmbire să-mi spui ce dulce ești ; *deasupra sînt încercate două versuri cu altă pereche de rime :* Cu ochii tăi, un . . . de lacrimi și de foc / ⟨De tremurul⟩ Pe-al genei [tale] tremur e viață și noroc 127. *se vede schițată ușor cu creionul negru și abandonată o încercare de a remania versul :* Că nu au ochii degeaba atîta milă-n ei 128. *inițial* Părea că lumea-i neagră și inima îmi crapă / Și aș fi vrut cu dînsa ca să mă puie-n groapă ; *remanierea a fost operată cu creion negru ; înainte de* alături *figurează* cu dînsa *pus în paranteză* 129. *deasupra lui* Doamne *șters*

ANNA

(ea-şi întoarce capul iute spre sobă şi lasă mîna-n jos;
Bogdan [îi] sărută mîna; ea vrea să şi-o retragă, dar el n-o lasă)

A pus mîna pe mine ... acuşi ţip.

BOGDAN

Te ascult ...
Să-mi spui o vorbă numai ...tu? tu[130] ... nu-mi spui nimic.

(el o aduce încet în avanscenă trăgînd-o de mîna dreaptă...
ea-l urmează ţiindu-şi şorţul la ochi cu stînga)

[BOGDAN]

Priveşte-mă încalte ... De ce? Măcar un pic.

ANNA

(Se uită cu sfială şi frică)

O ce frumos şi tînăr ... Păcat ... Dar cum te cheamă?

BOGDAN

Bogdan!

ANNA

Bogdane, cum se poate de tu nu ai maramă 68r
Pe ochi ... Rogu-te[131] spune-mi ... tu ai murit de mult ...?

BOGDAN

[(apart)]

Ciudat! Doarme[132], visează ...? Ce vis ... s-ascult, s-ascult.

(lămurit la ureche)

Dar n-am murit ...

ANNA

(zîmbind)

Aşa e! de-a pururi tăgăduiţi ...
Ei bine, te-ntreb altfel ... Demult ai adormit?

BOGDAN

Doarme, desigur doarme ... Dar spune-mi, Annă dragă ...
Visezi frumos acuma[133]?

ANNA

Visez, da! *(oftează adînc)* ... noaptea-ntreagă
Dă-mi mîna! Îţi e sete ... Ca să trăieşti o noapte[134]
Îţi trebuie mult sînge să bei ...

[BOGDAN]

Ce taină-n aste şoapte ...
A adormit de spaimă ... mă crede zburător,
Sau vrun strigoi ... O, Doamne! 69r

[ANNA]

Tu n-o să mă omori
Cu totul? ... Mă laşi încă să mai trăiesc o zi? ..

[BOGDAN]

[(apart)]

Nu ştiu: s-o las să doarmă ... să-i zic a se trezi ..
O, capul meu ...
[(Annei)] Ascultă, nu voi să te omor ...
Dar cine se îndură s-omoare-aşa-odor ...?

130. *supraintercalat* 131. *după* Mi-i [spune] *şi* Şi spune-mi de[mult] *succesiv şterse* 132. *după* Visează poate *şters* 133. *urmează* frumos? *şters* 134. *după* un ceas *şters*

ANNA

(cu bucurie)

Nu? nu? Ce vrei atuncea? Vin mai aproape-așa!
Și spune-mi la ureche . . .

BOGDAN

(s-apropie de dînsa și vorbește lămurit ca și cu un dormind)

2306

108r [BOGDAN]

Ce voi? Dar ce *n-aș* vrea?
Aș vrea să am pămîntul întreg în stăpînire[135],
De vorba mea s-asculte întreaga omenire,
Să grămădesc în juru-mi palate și cetăți,
Grădini cu mii de flori pe rînd să înflorească,
Cînd roadele într-una s-or coace în alta să dea muguri,
Tot ce-a lucra putură ciocane, dalte, strunguri,
Tot ce încîntă ochii și suflet, frumuseți,
Tot ce pămîntul are și marea [mai] de preț
Grămadă să stea toată la mine în comori
Și cînd voi trece mîndru, puternic, zîmbitor,
Un[136] împărat . . . pe frunte purtînd [mîndră] coroană
Să-ngenunchez la tine așa ca la icoană,
Și, arătîndu-ți toată averea fără samă,
Să-ți zic: „Ia-le pe toate, dar și pe mine ia-mă."
Ca robul[137] cel din urmă să fiu pe lîngă tine,
Dar să mă bucur vecinic de dragile lumine
Din ochii tăi, cum sfinții privesc pe Dumnezeu[138]. . .
Au mai lăsa tu, Anna, să te privesc mereu?. . .
Și dac-ai zice ba nu, n-ai[139] vrea să mă privești,
Eu m-aș ucide, 〈ție lăsîndu-ți [să trăiești]〉[140]

[ANNA]

Simt, simt ce[141] zici

2275

69r Ce voi? Dar ce n-aș vrea!
Aș vrea să am pămîntul întreg în stăpînire,
De vorba mea s-asculte supusa omenire,
Să am multe palate, grădini, comori, cetăți,
În aur să lucească împărătescu-mi jăț,
Tot ce încîntă ochii cu mii de frumuseți,
Tot ce pămîntul are și marea mai de preț
70r Grămadă să stea toate la mine în comori,
Să trec prin ele mîndru, puternic, zîmbitori,
Să fiu frumos ca ziua, stăpîn al lumii-ntregi,
Nemuritor ca ***[142] ș-un soare printre regi;
Și raze să reverse din frunte-a mea coroană
Apoi să cad nainte-ți așa *(îngenunche)*, ca la icoană,
Și, arătîndu-ți toată averea fără seamă,
Să-ți zic — ia-le pe toate, dar și pe mine ia-mă.

(Anna oftează adînc)

Ca robul cel din urmă să fiu pe lîngă tine,
Dar să mă-mbete vecinic cereștile lumine
Din ochii tăi . . . Cum sfinții privesc pe Dumnezeu

135. *în dreptul acestui vers pe marginea albă din dreapta este scris* [Aș vrea să am] toți timpii frumoși de peste an 136. *după* Un rege *șters* 137. *deasupra lui* șerbul *șters* 138. *urmează versul* Astfel ca cel din urmă privindu-te mereu *șters* 139. *după* și *șters* 140. *inițial* Eu m-aș ucide, ție lăsîndu-ți totul, totul 141. *după* de *șters* 142. *cuvînt indescifrabil deasupra lui* viața *șters*

Au mai lăsa tu, Anna, să te privesc mereu?
Pierdută pentru mine, zîmbind numai să treci
Şi eu să-mi ştiu osînda, să te iubesc pe veci,
În veci dup-a ta umbră eu braţele să-ntind,
De-al genei tale tremur nădejdea să mi-o prind,
Zîmbirea gurei tale să fie al meu crez
Purtînd în suflet moarte, tu vesel să mă vezi;
O, binecuvîntată ţi-aş [zice] să fii tu [143], 71r
Copil cu păr de aur ce mintea mi-o pierdu.
Veninu-amărăciunei şi-a vieţi-mi pustiire [144]
Nimic n-ar [fi][145] alături cu dulcea ta zîmbire
Şi-n a mea socotinţă mă sînt atît de mic ...
Tu tot odorul lumii şi eu ... eu tot nimic ...
Ia-ţi mîna de la frunte ... *(O priveşte)* înger al frumuseţii!
(Anna plînge)
Dar ea plînge? De ce plîngi, Anna? Ce ţi-i?

ANNA
(rîzînd)
Nu mi-e nimic. Mi-e numai ciudat [146] şi nu ştiu cum
(nerăbdător)
La ce-ai venit aicea? Ce cauţi tu acum ...
Ce să mă fac, ce poate o fată de nimic?

BOGDAN
Zi, zi ... vorbeşte numai. *(apart)* Ea nici ştie ce-i zic,
Ea nu mă înţelege pe mine, nici pe sine ...
Ce bine-i stă ...

ANNA
(rîzînd)
Nebunul, ce vrea el de la mine?

BOGDAN 72r
Ce vreau? O, mai întreabă [147]! ... Eu ... eu te voi pe tine.

ANNA
Pe mine? Sînt a mamei.

BOGDAN
Fii ... eu nu zic nimic,
Să fii a mamei, Anna ... dar şi a mea ... un pic.

ANNA
A ta? *(Îl priveşte şi oftează)* Cum asta?

BOGDAN
Să mă iubeşti.

ANNA
(oftează)
Ei bine,
Eu te iubesc.

BOGDAN
Tu, Anna ... dar ştii tu *bine, bine*..
Ce spui?

ANNA
Ce spun? Ce vrei tu să-ţi spun? ... Că te iubesc ...

143. *inițial* Fii binecuvîntată şi fericită, tu 144. *inițial* Veninu-amărăciunei şi anii mei pustii 145. *inițial* nu sînt 146. *în ms. repetat din inadvertență ; hemistihul are forma inițială* Vezi, numai aşa-mi e de ciudat 147. *inițial* O, mai întrebi?

73r BOGD[AN]

O înger! Nu-nţelege[148] ... E-n vis. Înnebunesc
De fericire. Daca nu-mi [spui] o vorbă numa
Să ştii că din fereastă eu mă arunc acuma,
Prăpastia-i adîncă şi-n clipă mor.

ANNA
(speriată)

Tu mori?
Tu poţi muri? ...

[BOGDAN]
(urcă fereastra)

O, sigur, mă vezi pe-al morţii prag!

ANNA
(tremurînd)

Ce vrei să-ţi spun?

BOGDAN

Trei vorbe să-mi spui: Mi-eşti drag.

ANNA

O, nu spun niciodată!

BOGDAN

Atunci m-arunc[149]!

ANNA

Stăi! Stăi!
Ci vino-ncoaci ... aproape[150] ... ţi-oi spune-o la ureche:
Mi-eşti drag. Destul e?

BOGDAN

Nu e destul. Ci să-mi mai zici
74r Ca cine îţi sînt drag eu[151]? Ca mama?

ANNA

Ca ... Prichici.

BOGDAN

Cine-i Prichici?

ANNA

Motanul de colo.

BOGDAN

Num-atît[152]?

ANNA

Atîta.

BOGDAN

Dar atîta-i puţin ... Îţi sînt urît[153]?

ANNA

Ca mama? Nu. Căci mama şi tata is bătrînii[154],
Ce vor ei pot să facă cu mine ... nu mă mînii ...
Dar pe Prichici ... mă supăr, deşi mi-e drag ... Eu pot ...
Nu voi ... dar de mi-e voia pot să-l omor de tot ...
El trebui să asculte ... să fie[155] blînd ... Vezi tu,
75r Îl mîngîi cum îmi trece prin cap. Pe mama nu[156].

148. *iniţial* Porumb! Ea nu-nţelege 149. *urmează* Stai *şters şi reluat mai jos în replica Annei* 150. *iniţial* Dar vino mai aproape 151. *iniţial* Ca cine-ţi sînt [eu drag]; *deasupra, o încercare anulată:* Cam ca pe cine oare mă ai drag 152. *modificat din* atîta 153. *iniţial* Nu ţi-s urît? 154. *deasupra lui* stăpînii *şters* 155. să fie *deasupra lui* că-i mic şi *şters* 156. *iniţial* Fac [cu] el ... tot ce-mi trece prin cap ... Cu mama nu *apoi* Pot să-l dezmierd

Să voi dar să mă mînii pe ea [157] nu se cuvine ...
Pe tine-s mînioasă ... De ce-ai venit la mine?

BOGDAN

O! tu ai totdeuna dreptate ... Să mă certi!
De te-oi ruga-n genunche ca să mă ierţi ... mă ierţi?

ANNA

Da.

BOGDAN

Ştii însă cum se-mpacă doi oameni pe deplin [158]?

ANNA

Nu ştiu.

BOGDAN

Ei se sărută.

ANNA
(speriată)

Nu ştiu!

BOGDAN

Ei se sărut ... puţin.

ANNA 76r
(speriată)

S-apropie de mine ... s-apro ...?Nu cere? *(faltet die Hände)*[159]
Te rog! *(falt)* Nu, vezi!

BOGDAN

De ce?

ANNA

Că nu se cade ... Şi *zău* nu ştiu [160] ...

BOGDAN

Nu crez.
Eu vreau să văd că nu ştii. *(O-mbrăţişează)* Pe braţ
îţi lasă capul ...
Închide ochii ...

ANNA

Bine?

BOGDAN

Aşa! O, înger! înger! *(O sărută)*

ANNA

Ah! lasă-mă în pace. *(se desface)*
Ce-i Anna?

ANNA
(serios)

Ce ştiu eu [161] ...
Eu ştiu numai atîta, că-i rău, e foarte rău.

BOGDAN 77r

Anna!

ANNA

Jupîne, pleacă!

BOGDAN

Dar cum să-ţi mulţumesc.
Anna, tu suferi, suferi?

157. *iniţial* Să voi să fiu nebună cu ea 158. *iniţial* Ştii ⟨tu⟩ însă oare cum oamenii se-mpacă 159. *iniţial* Nu, vezi te rog ... nu cere te rog 160. *iniţial* Ş-apoi nu ştiu 161. *iniţial* Ei, ce ştiu eu

ANNA

Aș vrea să te urăsc [162] ! ...

BOGDAN

Vrei să mă duc ... ei bine, mă duc ...

ANNA

Te du !

BOGDAN

Copilă !
Aș vrea să știu atîta, de mine nu ți-e silă ?
Și, de [163] mă duc, nu ai tu vun dor ca să mi-l spui ?
Tu poruncește numai.

ANNA
(repede)

Nu spune nimărui !

BOGDAN

78r Ce să spun ? ... Că atita ți-s drag ca și Prichici [164].

ANNA
(tristă)

De-ar fi numai atita ... de-ar fi ...

BOGDAN

Mai zi ! Ce zici ?
Mă duc. Ce dragă mi-ești tu ? Dar eu, eu ție oare ? ...

ANNA

Și tu mie.

BOGDAN

Dar cît ?

ANNA

Ce-ntrebi ?

BOGDAN

Ah ! *(își deschide brațele)*

ANNA
(s-aruncă-n brațele lui)
Tare ! tare !
(Perdeua cade)

[SCENA III]

81r BOGDAN
(intră)

ANNA

Sst ! încet !

BOGDAN

Sîntem singuri ? ...

ANNA

Da, singuri.

BOGDAN

Annă dragă !
Nu știi ce veste tristă mi-aduse-acum ciobanul :
Averea mea-i pierdută și tata mort, sărmanul [165] !
Să mă despart de tine ? [Î]mi vine-așa de greu

162. *inițial* Să pot să te urăsc 163. *supraintercalat* 164. *după* Prichici *șters* 165. *deși anulate în ms. cu creion roșu, versurile 344—345 au fost păstrate aici din rațiuni contextuale*

Şi totuşi, totuşi trebui[166] ... O, Dumnezeul meu!...
De ce [mai] înainte eu nu te-am întîlnit,
De-atîta fericire de mult aş fi murit;
Sub gura [ta][167] cea dulce şi caldă de copil
Îmi înflorea viaţa în luna lui April;
Tonatecă şi dulce erai ... ca o crăiasă,
Căci tu ai multe toane, dar toate sînt frumoase;
Noi[168] ne-am fi fost în lume atît, atît de dragi,
Te ascultam la toate supus ca şi un ... pagi.
Dar azi, ca frunza toamnei pe-un istovit izvor[169], 82r
Pe calea vieţi-mi visuri cad la pămînt şi mor.
Daca te las, nimica în lume nu aştept,
Mă mir la ce mai bate şi inima-mi din piept,
Cum[170] pot în astă lume o clipă să trăiesc
Văduv[171] de-a ta fiinţă ce-o îndumnezeiesc!...

2254

[BOGDAN]

O, lasă-ţi[172] fruntea dulce şi albă pe-al meu umăr, 193r
Eu vreau să-ţi sorb din gură cuvinte fără număr
Şi, fie vorbe bune sau fie vorbe rele,
Totuna mi-i, totuna, m-am îndrăgit în ele,
Tu leneş-visătoareo cu[173] amăgeli cochete,
Reped[174] zîmbiri şi lacrimi privirile-ţi şirete
Acuma-s îndărătnici, acuma-mi imputează,
Acuma mă îmbată c-o clară, dreaptă rază,
Căci miere veninoasă e-n caldul tău răsuflet[175]
Fii rea, fii bună ... oricum ... eu te iubesc din suflet.
. . . .
Te las pentru o clipă ...

[VERENA]

Nu! Nu vreau să te duci ...
Ei, du-te, fugi de-aicea ... Nici vreau să te mai văd,
Urît ca un cărbune, posomorit, certareţ,
Cum e mai rău ... O, Doamne! Ce am găsit în el?
Te-ai dus?...

[BOGDAN]

Verena!

[VERENA]

(apart) Doamne! Ce dulce îmi vorbeşte,
Să văd ce-a spune acuma.

[BOGDAN]

Verena, pe o clipă...

[VERENA]

Eu nu zic altfel. Du-te ... dar vezi să nu mai vii,
N-ai ce căta la mine ... Ce cauţi tu la mine?

[BOGDAN]

Doamne! fă-mi ochi-n patru ca s-o privesc mai bine! 194r
Ce-i face tu atuncea cînd eu ţi-oi fi bărbat?

166. *iniţial* Totuşi *apoi* Şi totuşi, totuşi trebui să plec... 167. *în ms., din inadvertenţă,* ci 168. *după* Ce dragi * *şters* 169. *iniţial* Dar azi *(din inadvertenţă:* astăzi) ca-n toamna tristă un istovit izvor 170, *după* La ce *şters* 171. *deasupra lui* Lipsit *şters* 172. *deasupra lui* pune-ţi *şters* 173. *după* tu suflet plin *şters* 174. *iniţial* Repezi 175. *iniţial* O veninoasă miere e-n dulcele-ţi răsuflet

[VERENA]

Taci, nu-ntreba!

[BOGDAN]

O spune-mi.

[VERENA]

Nu vreau!

[BOGDAN]

Dar de te rog?

[VERENA]

Să-ţi spun?... Nu spun...

[BOGDAN]

Oare ai să mă prinzi în braţe?

[VERENA]

(Face semn că da) Nu!

[BOGDAN]

Şi ai să mă săruţi?

[VERENA]

Nu.

[BOGDAN]

Lăsa-vei să-mi culc fruntea pe umăr?

[VERENA]

Nu! ah, nu!

[BOGDAN]

Ei, ce-ai să faci dar?

[VERENA]

Ah, ce-am să fac? Am să te-omor.

[BOGDAN]

Am să te-aşez aicea pe braţul meu cel stîng,
Cu dreapta fruntea, părul am să ţi-l netezesc
Şi cată să-nchizi ochii, să-ţi suflu preste faţă
Pîn-ce-i dormi, copile!

[VERENA]

Dar eu n-am să adorm.

[BOGDAN]

195r Am să te strîng în braţe şi să te muşc de mînă [176],
Să te sărut cu sete, să te ridic cu[177] jind *

[VERENA]

Taci! o! eşti un obraznic

[BOGDAN]

Şi ai să mă iubeşti.

[VERENA]

Mm!...

[BOGDAN]

Dar să-ncepem de-acuma.

176. şi să te muşc de mînă *deasupra lui* să-ţi muşc gura-ţi *şters* 177. *modificat din* în

[VERENA]

Ţi-a fi ...

[BOGDAN]

Să ştii că-mi e ...

[VERENA]

Şezi binişor[178] ! nu crede ce-ţi spun ... nu te iubesc ...
Urît îmi eşti ca moartea, n-am ochi ca să te văd ...
Ce nebunie ! Doamne ! Ce eşti tu? ... Un nimic
Un om ca şi toţi ceilalţi, cu cap, cu mîni, picioare,
Nici mai frumos nu eşti tu, nici mai urît ... Nici nu eşti
Născut cu stea în frunte ... şi prost cum sînt şi alţii
Şi rău şi îndărătnic ... şi rău ... şi îndărătnic
Şi totuşi ştiu de tine o taină care n-aş vrea
Ca tu s-o ştii ... n-aş[179] spune-o pentru nimic în lume
Nici tatii şi nici mamei, nici nimărui ... doar ţie ...

[BOGDAN]

Ce taină e aceea? 196r

[VERENA]

Ce taină? ... Este-n lume
Un om cu ochii negri şi cu obrajii roşi,
El are micre-n gură ş-are venin în ochi
Şi are braţul tare şi-n piept un suflet cald
Şi are tot ce poate un om frumos să aibă,
Mă are chiar pe mine ... Să nu crezi că eşti tu !

[BOGDAN]

Ei, cine-i dar?

[VERENA]

Un nime ... un rău şi un obraznic
Ce vremea o măsoară pe clipă şi pe ceasuri
Şi-mi fură tinereţea cu dor şi cu oftări
Nu-ncap de el în lume[180]. Şi pentru dînsul plîng
Şi vecinic sînt mîhnită de mine de-i departe,
Tăciune e în ochii-mi. Ce să mă fac cu el[181]
Să-i rup odată gîtul ca la un pui de vrabie[182]
Mă supără ... mă[183] .... mă-ndrăgeşte
Îl caut tot în cale-mi şi nu voi să-l găsesc,
Mi se usucă gura şi nu voi să-l sărut,
Mă strîng singură-n braţe nevrînd pe el să-l strîng.
Ştii tu cine-i acela ...

[BOGDAN]

Nu ...

[VERENA]

Nu ştii! ... Să ţi-l spun.

[BOGDAN]

Nu-l spune ... De l-ai spune atunci ar nebuni, 197r
O, lasă-l pe nebunul mai bine să ghicească,
Să ostenească-n urma iubitei sale jertfe,
O, las să te cuprindă, să ţi se uite-n ochi ...
Au va citi intr-inşii[184] aceea ce vorbeşti?

178. Şezi binişor *subliniat cu o cerneală violetă mai deschisă* 179. *după* şi *şters* 180. Nu-ncap de el în lume *subliniat cu o cerneală violetă mai deschisă* 181. Ce să mă fac cu el *subliniat cu cerneală violetă mai deschisă şi deasupra lui* nu ştiu ce să-l mai fac *şters* 182. *iniţial* ca la un pui de ⟨giscă⟩raţă 183. *iniţial* mă *** ; *versul a rămas neîmplinit* 184. *după* atuncea *şters*

[VERENA]

I-nchid . . .

[BOGDAN]

Închide-i dară ... El ți-a citi în față
Neastîmpăratul[165] tremur al genei tale lungi
Prin care-o să strecoare clipirile șirete.
(O cuprinde; ea lasă fața[186]-n sus pe umărul lui ... El o sărută).
Acesta e? Acesta-i urît ca un tăciune?
Acesta te mîhnește fără s-o vreie însuși?
Acesta te iubește cît te-au nenorocit?

[VERENA]

Taci! Taci!

2275

82r Zi-mi un cuvînt[187]... dar poate să-mi spui și vorbe rele
Totuna mi-e acuma, tot drag îmi e de ele...
Privirea ta cea dulce în lacrime se scaldă
Și totuși e atîta de blîndă și de caldă.
O, nu-ți inchide ochii... sub languroasă geană
Pare că văd din parte-ți o tainică dojană...
Vezi[188]... pîn-la cel din urmă al inimei răsuflet
De-i fi rea, de-i fi bună[189]... te voi iubi din suflet.
Te las dar pentr-o vreme.

ANNA

Nu! nu vreau să te duci.

BOGDAN

Dar totuși trebui...
(s-apropie)

ANNA

Nu voi de mînă s[ă m-]apuci
83r Ei du-te, fugi de-aicea, nici voi să te revăd[190].
Posomorît, certareț ... urît, nici să nu-l văd
În ochi... O, Doamne sfinte, dar ce-am găsit în el?
Te-ai dus?

BOGDAN

Dar! Anna!

ANNA

Dar nu-mi ești drag defel.
(apart)
Ce dulce-o să se roage ... să văd ce-o spune-acum?

BOGDAN

Și tu o vorbă bună nu vrei să-mi dai pe drum?
(Anna se face că nu-l vede)

BOGDAN

Vrei să mă duc, Anică? Vrei singură să fii...

ANNA

Puteai s-o știi aceasta, dar tu ... nimic nu știi...

185. *după* Și în *șters* 186. *după* capu[l] *șters* 187. *în ms.* Zi-mi un cuvînt ... iubită, și 188. *după* Oricum ai fi *apoi* Și *apoi* Tot *succesiv șterse* 189. *inițial* Fii rea, fii bună ... oricum 190. *inițial* nici voi să te mai văd

BOGDAN

Deşi te supăr ... nu pot să merg [191] ... *(şade-ntr-un colţ)*

ANNA

Voi merge eu,

Căci altfel văd că nu scap de tine. *(apart)* Dragul meu!

BOGDAN 84r

(apart)

Ei, iar e-n toane rele.

(pauză)

ANNA [192]

Tu nu mai pleci, mi-e teamă! [193]

BOGDAN

De ce?

ANNA

De ce, sînt poate datoare să-ţi dau seamă?

BOGDAN

Dar sufletul meu, Anna...

ANNA

Ah! iară eşti dulceag [194]!

„Dar sufletul meu, Anna! Dar, îngerul meu drag"...

(se scoală repede)

BOGDAN

Ei, iacă [195] tac.

ANNA.

Vezi bine!... *(îngînă)* „Dar sufletul meu, Anna!"

Aşa de rău îmi sună... Urît eşti ca Satana [196].

BOGDAN [197] 85r

Dar zi ce vrei! Trec toate! Tu eşti fată de treabă.

ANNA

Mă iei drept un copil tu [198].

BOGDAN

Ba nu, te iau drept ... babă.

ANNA

O babă? Pleacă-ndată...

BOGDAN

Plec.

ANNA

Nu, spune mai întâi

Ce-ai vrut să zici cu baba?

BOGDAN

Nu voi să spun.

ANNA

Stăi! Stăi!

BOGDAN

Ce-am vrut să zic?... Nimica! Ţi-am dat ţie dreptate:

Spui că nu eşti copilă, eşti babă dar...

191. *iniţial* Deşi te supăr ... însă, tot nu pot să [mai merg] 192. *după* BOGDAN *şters* 193. *iniţial* Ţi-am spus să pleci ... ci pleacă! 194. *iniţial* iară eşti uricios 195. *şters şi reluat deasupra* 196. *întreagă această replică este anulată cu creion roşu, dar a fost păstrată aici pentru că eliminarea nu a fost urmată de o reajustare la context* 197. *după* ANNA *şters* 198. *acest vers urmează unuia anulat* Ştiu, ştiu! Voi

86r ANNA

Se poate

Așa de rău să fie un om ... mergi în pustii,
Eu nu zic altfel ... du-te, dar vezi să nu mai vii,
N-ai ce căta aicea... Ce cauți tu la mine?

BOGDAN

Ce caut? Eu? Nimica... Tu știi aceasta bine.

ANNA

De-ai ști cum pe de-a pururi eu ți-am jurat o ură...?

BOGDAN [199]

Omoară-mă ... ei, iată pumnarul... Ei, te-ndură
De dă în mine..... O moarte-așa de lină [200]
De mîna ta! Dar știi [tu], iubita mea lumină,
Că singura-mi dorință e ca să mor astfel
Și tu să plîngi în urmă-mi, cît, cît de puținteI?
Dă dar! Cad în genunche rugîndu-te...

ANNA

Răcnesc!

BOGDAN

De ce?

ANNA

De ce? Că nu pot defel să te urăsc.
87r Dar tu te superi... Nu ... nu! Așa că nu-i fi rău [201]
Cu Anna ta cea mică?... nebună cum sînt eu.

Cine-n lume-a mai văzut
Grădină fără cărări,
Dragoste fără mustrări,
Grădină fără prilaz
Dragoste fără necaz [202]!

Ce simt? Știu eu ce este și nu știu cum să spun [203],
Dar chiar durerea-i dulce, puțin necaz ... e bun [204]...

BOGDAN

Deschide-mi ochii-n patru, o Doamne!, s-o văd bine...
Ce-i zice cînd, nevastă, tu vei ședea cu mine [205]
Și eu te-oi pune-n cușcă ca pe-un porumb olog [206]?

ANNA

Taci, nu-ntreba!

BOGDAN

Ce-i zice?

ANNA

Nu voi [207]...

BOGDAN

Dar de te rog?

88r ANNA

Să-ți spun?... Nu-ți spun...

BOGDAN

În brațe lua-mă-vei dar tu?

199. *toată această replică este anulată cu creion roșu și a fost păstrată aici pentru că eliminarea ei n-a fost urmată de o reajustare la context* 200. *inițial* Te-ndură *apoi* De dă in mine ... Știi tu ce dulce mi-ar fi moartea 201. *inițial* Așa că nu ești rău 202. *inițial* Dragoste făr' de necaz! 203. *inițial* Știi tu? Dragostea este un lucru-așa de ⟨dulce⟩ nebun 204. *inițial* Durerea ei e dulce, puțin necaz e bun ... 205. *inițial* Anna! ce-i *zice* oare cînd tu vei fi cu mine 206. *inițial* Nevastă-ntr-o cutie te-oi pune ca zălog 207. *inițial* Nu vreau

ANNA
(face semn de da!)

Nu.

BOGDAN

Da-mi vei o gură?...

ANNA

Nu.

BOGDAN

Sau fruntea pe-umăr?

ANNA

Nu! ah! nu.

BOGDAN

Atunci ce-i zice dară? O vorbă bună, or...

ANNA

Ce-oi zice, ce m-oi face?... Ei, am să te omor.
Da! să te-așez aicea pe brațul meu cel sting,
Am să-ți netezesc fruntea și fața... ș-am să plîng...
Tu vei închide ochii, să-ți suflu peste față
Pîn ce-i dormi... Ș-atuncea ... dormind ... te țin în brață!

BOGDAN 89r

Dar n-am s-adorm...

ANNA

Atuncea nici eu n-am să te țin.

BOGDAN

Mi-e-așa dor de o gură... te rog.

ANNA

Ți-o fi.

BOGDAN

Puțin.

ANNA

Șezi binișor. Dă-mi pace. Nu crede cîte spun.
Ce? Nu ești tu ca altul [208] ...? Nu-i altul chiar mai bun?
Ei, rogu-te ... ce ești tu la adică? Nimic.
Un om ca și toți ceilalți, cu ochi, cu mîni... Să zic
Că-i mai frumos, dar nu e, nici mai urît. Nici ești
Născut cu stea în frunte ca craii din povești...
Un rău și-un îndărătnic, atita ești ... ș-o știi...
Și tot [209] știu despre tine mulțimi de ... nebunii,
Dar nu le spun nici tatei, nici mamei [210], nici chiar ție.

[BOGDAN]

Ce nebunii? 90r

[ANNA]

O taină.

[BOGDAN]

O taină?

[ANNA]

Este-n lume
Un om — ce cauți astfel? — eu nu i-am zis pe nume [211].
El are gură dulce și-n ochi are venin

208. *modificat din* alții 209. *modificat din* totuși 210. *deasupra lui* tatei *șters* 211. *inițial* eu nu îi zic pe nume

El are brațul tare, un piept de suflet plin [212]
Și are tot ce cerul mai mîndru de-l făcu,
Mă are chiar pe mine... Să nu crezi că ești tu...

BOGDAN

Ei, cine-i dar?

TEXTE AFERENTE

1

2254

146r *1359*
Mitwoiewoda Sass
Bourcni
Kumanien
Ludwig d[er] Gross[e]
Cimpul lui Dragoș, Borilești,
Pașcani, Dragotești
1359—1361
Wolowätz
Sas Vodă

Latzko
Balk
1365
Kuchnea
Balcu
Dragu
Dragomir
Ștefan
Satmare
Arieș

Alex[andru] Bassarab 1342—65

2

2279

87r Sub cerul plin de nouri vezi șesu-n răsărit
Întins în zare lungă și fără de sfîrșit,
Iar colo-n miazănoapte, sub codrii de stejar
Se pierd una cu cerul [213] Carpații seculari;
Dar spre apus prin nouri o geană e, subțire,
Prin care cerul ride cu-a lui nemărginire,
A nourilor lume aurită [e] de soare
Ce, cu văpaie albă, frumoasă, orbitoare,
Împrăștie in neguri subțiri din juru-și norii,
Ca la minune cată la dînsul călătorii.
Deodată ți se pare că ceru-ntreg se rumpe
În ploi scînteietoare de colb de pietre scumpe;
Apunerea cerească părea de raze ninsă
Ca pîsla păreau albe dumbravele sub dînsa,
Iar rîuri, lacuri, ape sclipeau ca și oglinzi.
Apoi, cînd răsăritul cu ochii îl cuprinzi

2275

115r Sub cerul plin de nouri la răsărit vezi șășuri [214]
Întinse-n zare lungă încît abia le măsuri,
Colo spre miazănoapte stau munții cu stejariști [215]
Și stîncile de piatră și dealuri lungi cu rariști.
Dar toate sînt pierdute și, numa-n umbre vineți [216],
Abia vă mai destingeți de bolta ce o țineți;
Dar spre apus prin nouri s-arată loc [217] subțire

212. *inițial* Și tare-i este brațul, c-un piept de suflet plin 213. inițial ⟨Stau⟩ Se pierd în zare 214. *inițial* În răsărit sînt șesuri asupra căror *apoi* În răsărit sînt șesuri intinse-asupra căror *apoi*, *inainte de anularea intregului vers*, asupra cărora 215. *inițial* cu stejarii 216. *inițial* Dar toate sînt pierdute ca-n semintuneric *apoi* Dar toate sînt pierdute în umbră v[ineție] 217. *deasupra lui* ceru[l] *șters*

Prin care[-i] ceru-albastru cu-a lui nemărginire;
A nourilor lume aurită e de soare
Ce cu văpaia-i albă, frumoasă, orbitoare
Împrăștie în neguri subțiri din juru-i norii,
Ca la minune cată la dînsul călătorii.
Dar iată că apusul se lumină de-o ploaie,
Se lumină, căci raze, sclipiri curgeau șiroaie,
Pe șesurile limpezi ... ploaia cădea cu soare [218],
Împlînd întreaga lume de-o stranie splendoare.
Un colb de diamante părea că se lățește
În ceață preste lume, de scînteie și crește,
Și lacuri și pîriie [219] ardeau sub acea ploaie
Încungiurați de arburi, pe ei era văpaie [220]; 116r
[Deodată mi se pare] că cerul tot se rumpe 114v
În ploi scînteietoare de colb [221] de pietre scumpe,
Apunerea cereas[c]ă era sub raze ninsă [222],
Ca pîsla [223] erau albe dumbrăvile sub dînsa,
În rîuri, lacuri, ape sclipeau ca și oglinzi;
Apoi, cînd răsăritul [224] cu ochiul îl cuprinz
Uimit [225] priveam la ploaie de pietre scumpe eu, 116r
Spre răsărit văzut-am deodată curcubeu:
Juca în șapte fețe și-n acelaș răstimp
De [la] un colț la altul prindea acelaș cîmp;
Deodată văd un altul mai mare, mai frumos:
Pe cel întîi se-naltă cu falǎ, luminos,
Numai părea că este de mine mai aproape.
Scînteietoare ploaie, lumina de pe [226] ape,
Munții pierduți departe în vinetele cețe [227];
Rîuri curgînd alene, arcuri de frumusețe
Îmi amețeau gîndirea ... Sub arcurile-acele
Treceau turmele toate a neamurilor mele,
Treceau în șiruri oameni cu albele cămeși
Mii, mii [de] oi mărunte [228], copiii treceau deși
Și mii de vite albe și caii mici și sprinteni,
Ostași cu chica lungă, bătînd cu lungii pinteni:
Părea că însuși cerul a fost durat cu falǎ
Pentru intrarea noastră o poartă triumfală.
Și prin amestec mîndru de ploaie și de soare, 117r
De umbră și lumină, de cald și de răcoare,
A vrut pare să zică [229] ceva-n predmetul meu:
Astfel [230] să-mi duc poporul prin bine și prin rău.

3

2264

[„ERA ODATĂ DEMULT...”]

[MOȘUL] Era odată demult, demult, dar, știți dv., o mie de ani trecuți ca ziua cea de ieri, parc-ar fi fost ieri ... Era odată, zic, un prisacariu și-i zicea Dragul. 224r

[M-am dus] să caut un berbece ș-am dat peste o mioriță frumoasă de la soare te poți uita da' la dînsa ba. Și am întrebat-o unde mi-i berbecuțul și ea mi l-a arătat de față și l-a sărutat cu dulceață, povestea cîntecului.

[BOIERUL] Da' ce berbece e acela, moșule!

[MOȘUL] Ei, ce berbece, cuconu meu. Tot Maramureșul îl caută și eu vin naintea lui.

218. *inițial* Pe șesurile limpezi e ploaia cea cu soare 219. *modificat din* pîriuri 220. *versurile aici intercalate. ca variantă de pasaj, sînt scrise pe* **114v** *și trimise în text, cu semnul + între vv. 12 și 13* 221. *inițial* de raze 222. *inițial* Apunerile toate păreau într-o lumină *apoi* Apunerile toate păreau sub raze ninse 223. *pe colțul din stînga sus al acestei pagini* **(114v)**: bură [a bura] buratic 224. *inițial* Spre răsărit *apoi* Iar [răsăritul] 225. *după încercarea abandonată* Spre răsărit deodată văzui un curcubeu / < Pe > Din cîmp el se ridică 226. *supraintercalat* 227. *deasupra lui* neguri *șters* 228. *inițial* Cirduri de vite albe 229. *inițial* Să-mi zică 230. *inițial* De-aci

[BOIERUL] *(aparte)* Asta vorbeşte-n pilda mea. S-ascult. *[tare]* Ce se mai întîmplă pe-acolo prin Maramureş, moşule?

[MOŞUL] Ce să se-ntîmple, boierule? Ia nimica decît c-a adormit prisacariul şi roiurile de albine nu ştiu ce face de capul lor şi bat cîmpii. Dar feciorul prisacariului să nu s-arate, că stă vînătorul după gard şi-l săgetează, ci să vie numai c-un fluier în mînă şi să cînte cîntecu tătîne-său şi s-or ivi roiurile de albine.

4

2279

13r Din lungi cărări de codru, din munţi cu vîrfu-n nouri
Ieşit-au Dragoş Vodă îmblînzitor de bouri;
Mulţimea curgătoare s-a fost întins pe vale [231]
Şi buciumele sună şi oile-s pe cale,
Nainte merg moşnegii cu pletele bogate
Ţiind toiage albe în mînele uscate
Astfel ieşeau tot rînduri viind din verzii ramuri [232]
Copii — ciobani de turme, moşnegi — păstori de neamuri
Şi au întins moşia spre răsărit şi-amiaz
Pîn-unde marea sfarmă de ţărm al ei talaz [233];
Au cucerit cu plugul, cu vîrful dragei săbii
Pîn-la Cetatea Albă limanul de corăbii [234];
Sute de ani stătut-au stăpîni pînă la Nistru
Luptînd cu Răsăritul, cu cuibul cel sinistru
De unde vin în roiuri în veci renăscătoare
Limbi spurcate şi rele, barbarele popoare.
Prin neagră vijelie ce vîjîie şi bate [235]
Sfărmîndu-se la graniţi de ziduri de cetate [236]
Sta neclintit Moldova ţesind la pînza vremii,
14r Viteji [î]i erau fiii şi purtătorii stemii,
Cei dătători de lege ş-aşezători de datini,
Lumine din lumine, Muşatini din Muşatini
Sînt vulturi ei din vulturi [237]

5

2279

106r Şi de coarne îl apucă, i se uită-n ochii-i drept,
Ca pe-un miel îl îngenunche şi îl mîngîie pe coamă.

6

2254

202r

CENUŞOTCA

PERSOANELE

SOCOL UDRIŞTE [238]	BOGDANA, CRĂCIUNA, TUDORA } fetele lui [242]
SABĂU GLIGA [239]	
TOADER [240] LUPĂŞTEANU fost vornic de poartă şi stăpîn pe cetăţuia Moara Guzganilor [241]	ANGHELINA [243] numită CENUŞOTCA,

231. *inițial* Mulţime curgătoare naintea lui pe vale 232. *inițial* Astfel ieşeau din codrii pr * *apoi* Astfel ieşeau tot rînduri din 233. *urmează versul* Pin-n Hotin şi pîn-în CetateaAlbă-a mării *şters* 234. *inițial* Pîn-la Cetatea Albă cu negrele corăbii *apoi* Pîn-la Cetatea Albă, liman de mii corăbii 235. *inițial* Prin neagră vijelie ce vîjîie-mprejur 236. *inițial* Sfărmindu-se-n hotare *apoi* Sfărmindu-se la graniţi ici-colo de-o cetate 237. *vers adăugat scris cu creion negru, la o recitire a pasajului, şi lăsat neterminat* 238. *inițial* SOCOL PÎRVUL 239. *inițial* LUPEA COCUZ 240. *şters în ms. dar aici restituit pentru că aşa e numit imediat mai jos şi în lista de persoane de la* Nunta lui Dragoş 241. *modificat din* Guzanilor 242. *cele trei fete se numeau inițial* ALEXANDRA, OXANA, ZAMFIRA 243. *inițial* IRINA apoi ANCA

fata lui Ștefan Murgul, fost pîrcălab al Cetății-Albe, orfană în[244] casă la TOADER LUPĂȘTEANU
DAN[245] VOIEVOD fecior domnesc din neamul Mușatin
ISAC DIN BESERICANI[246] cititori în zodii

PEPELEA măscărici al lui VODĂ
VLADISLAV BZMIAJNIE negustor leah
HAGI MANUK BALAMUK negustor arman
AVRAM NESPĂLAT[247] negustor jidov

REPLICI RĂZLEȚE

1

2254

[ANNA]
[(*cu patimă*)]
Bogdane!... (*încet*) Aide, pleacă! 111r

2

2254

[ANNA]
O, Doamne! și nu am oglindă să[248] mă văd 116r

3

2254

[ANNA]
Femeile acele frumoase sînt — așa e? 198r

[BOGDAN]
Dar nici una ca tine nu-i dulce, nu-i bălaie[249].

4

2306

[BOGDAN] 84r
Cu ochii tăi tu vecinic promiți ... nimic nu ții.

5

2306

[BOGDAN]
Tu, dulcea mea icoană, 107r
Dac-aș [putea] pe frunte a-ți pune o coroană!

6

2261

[BOGDAN]
Un cerșetor... Din noaptea cea dulce și albastră 42r
Cerșește o zîmbire[250] la Înălțimea Voastră.

244. *după* la *șters, intenția inițială fiind de a scrie* orfană la TOADER LUPĂȘTEANU 245. *inițial* DAN *apoi* GELU *apoi din nou* DAN 246. *inițial* ȘTEFAN DIN VÎNTURI 247. *inițial* LEIZAR ⟨LE⟩ ⟨NESPOPOLOKONTZER⟩ NESPOLOKOWITZER 248. *după* văd *șters* 249. *replicile sînt scrise grăbit cu creion negru pe o filă altfel nefolosită* 250. *inițial* Cerșește num-o rugă

7

2306

109r BOGDAN-DRAGOȘ

Das war zu schön gewesen,
So schön, dass es ja Sünde gewesen wäre, da zu sein
So rein, so jung, so un[en]dlich li[e]b
Hat nie ein Mensch von andern zu sagen...
Das sollte nicht sein... Ni[e]m'an[d] duldet es
Wir sind wie der Wind, fer[n] schwoll
Und diese, diese will so sein wie Gott...
Kein Gott würde's leiden, Anna sterbe ich.
Es ist kein Raum in diese[r] Welt de[s] Elend[s]
Für eine solche Form * von Glück und Erbarmen.

[BOGDAN]

O ! visul de iubire, Anna, tu înger mingîios,
Dar trebuia să piară ... prea, prea era frumos.
Prea nu aveam în lume nici sfinți, nici Dumnezeu
M-aveai numai pe mine, pe tine te-aveam eu.
Așa de mult, așa de nemărginit de dragi
Nu și-a mai fost doi oameni în lume ...

Nici nu se putea altfel [251] ... prea, prea era frumos
Așa încît să fie era ca un păcat [252]:
Atît de-adînc, de fără de margini și înalt
Nu se cădea să ție un om la celalalt [253]
Prea nu aveam în lume nici sfinți, nici Dumnezeu
Prea ne uitarăm astfel de tot și tu ... și eu [254],
Era o fericire, zeiască, dar păgînă
Nu se cădea s-o aibă o mînă de țărînă [255]
Și trebuia să piară.
Nu se cădea, mă crede... În lume nu e loc [256]
Pentru atîta milă, pentru [257] atît noroc.

8

2283

[BOGDAN]

127v O, nu privi astfel, nu astfel, plîngi.

2306

84r O, nu privi așa ... nu astfel ... plîngi ... te rog plîngi,
Plîngi mult ... va trece... Nu, n-a fost să fie...

[ANNA]

Bogdane, te iubesc.

9

2306

[BOGDAN]

85r Au n-au putut sub frunte privirea mea să [258] sece
Nebun de aș fi fost... Și să fi rămas [259] orb,
Veninul crud și dulce în ochi să nu-l mai sorb.

251. *inițial* Dar trebuia să piară 252. *inițial* Așa incît ființa-i era ca un păcat 253. *inițial* Atît de-adînc, atîta de pur, așa de [dulce și curat,] / Nemărginit n-a fost doi ținut niciodat / Un ⟨ins⟩ om la cellalt ... și nu se cădea / Să fie. 254. *inițial* Prea te-ai uitat ⟨în⟩ la mine, prea eu la tine, da ... 255. *inițial replica Annei* Încît, Bogdane dragă ... Era păgînătate frumoasă ca o vină / Era asemănare cu tot ce e mai sfînt / Cînd nu sîntem decît o mînă de pămînt 256. *inițial* În lume n-a fost loc 257. *după* și *șters* 258. *supraintercalat* 259. să fi rămas *deasupra lui* privirea *șters*

10

2275

[MAMA ANNEI]

Dă jos marama[260] ... *78v*

[ANNA]

Dă-o ... Doamne, e voia lui,
Eu ... *nu* voi ...

11

2275

[MAMA ANNEI]

Să-i spun că totdeuna la dînsul ai gîndit? *78v*
C-ai așteptat mult, fată, pîn' te-au călugărit?
Că ai gîndi la dînsul ș-acum, dar nu-i cu cale[261] ...
Din[262] cînd în cînd să deie un gînd iubitei sale?
Că voiai s-aștepți încă, dar alții te-au silit? ...

[ANNA]

Dar nu-i mai spune-atîtea[263]. Spune-i că l-am iubit.
El va-nțelege ... Doamne, el pururea-nțelege.

12

2275

[MAMA ANNEI]

Bogdane, pe cuvînt? *79r*

BOGD[AN]

Mamă, mă jur!

[MAMA ANNEI]

Copile, nu jurați[264]! Vă cred.

13

2275

[ANNA]

O, Maică preacurată și pururea fecioară, *117r*
Cu mil-asupra noastră, sărmanilor, coboară
Privirea ta senină ... Ne lasă să trăim,
Sărmani așa cum sîntem ... c-*atîta* ne iubim.
De e păcat, noi nu-l știm, căci tineri și deșerți
Sîntem[265] ... Tu înțeleaptă, vei ști ca să ne ierți[266],
Dac-am uitat de tine nu ne-o ținea [de] rău:
Și tu uitași odată tot[267] pentru fiul tău.
Îți era drag ca ochii din cap. Bogdan asemeni[268].
Îl[269] vezi ... mi-e drag ... Într-asta tu, Maică, mie-mi semeni.

260. *urmează* asta *șters* 261. nu-i cu cale *deasupra lui* nu se cade *șters* 262. *după* ca să *șters* 263. *supraintercalat* 264. nu jurați *deasupra lui* te jura *șters* 265. *în ms. șters cu creion roșu la relectură* 266. *inițial* să ni-l ierți 267. *supraintercalat* 268. *inițial* Și el asemeni 269. *după* Mi-e drag *șters*

14

2262

[ANNA]

27r Bea tu din acea cupă.

[BOGDAN]

(cu estremă bucurie)

Oh ! [cît] îți mulțămesc !

(bea repede)

[ANNA]

Bogdane !... Ai crezut [tu] că nu te mai iubesc !
O, dulcele meu suflet ... acuma ești al meu,
Al meu pentru vecie... Zîmbește-mi ... așa vreu.